

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 8 DECEMBER 1926

No. 571

INHOUD.

	Blz.
SURINAME IN HET CENTRUM VAN VEELER BELANGSTELLING door <i>Mr. Dr. C. P. Schoch</i>	1072
De Nederlandsch-Indische Begroting voor 1927 door <i>J. L. Vleming Jr.</i>	1073
Bescherming der Suikerindustrie door <i>J. M. van Bommel van Vloten</i>	1077
De loonen der Amsterdamsche Gemeentewerklieden door <i>Mr. J. Bierens de Haan Jr.</i>	1078
Het Emigratievraagstuk in Nederland door <i>Jhr. J. C. C. Sandberg</i>	1079
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De vooruitzichten voor het zakendoen met Rusland door <i>Geh. Reg. Rat Georg Kleinow</i>	1082
Na de Rijkskonferentie door <i>Prof. Dr. P. Geyl</i>	1083
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	1084
De Politiek der Deutsche Reichsbank	1085
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1088—1094
Geldkoersen. Bankstaten. Goderenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

7 DECEMBER 1926.

De geldbehoefte voor de maandwisseling deed de koersen nog iets verder oploopen. Vooral aan het einde der week was de geldvraag weder groot. Particulier disconto steeg tot $3\frac{5}{16}$ pCt. en voor prolongatie werd Zaterdag 3% pCt. genoteerd. Ook call geld was regelmatig sterk gevraagd; op de ultimo werd grif 4 pCt. betaald en ook verder bleef de vraag sterk aanhouden en werd voor $3\frac{1}{2}$ à 4 pCt. alles opgenomen.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt de post binnenlandsche wissels met f 2,4 miljoen te zijn toegenomen. De beleeningen geven een vermindering van f 5,3 miljoen te zien, die nagenoeg geheel voor rekening komt van de Hoofdbank. Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde met f 1,3 miljoen.

De voorraad gouden munt vertoont een teruggang van ruim f 200.000. De zilvervoorraad nam met een kleine f 400.000 af. Het hoofd muntmateriaal bleef onveranderd. De post papier op het buitenland daalde met f 1,4 miljoen, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met f 6,7 miljoen toenamen.

De biljettencirculatie verminderde met f 3,4 miljoen. De rekening-courantsaldi noteeren f 3,9 miljoen hooger dan verleden week. Het beschikbaar metaalsaldo liep met een goede f 600.000 terug. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 51.

* * *

Na de plotselinge stijging op Maandag tot 9,30 werden Franken de volgende dagen weder lager verhandeld. Woensdagmorgen werd voor 9,03 afgedaan, maar daarna trad weder een onafgebroken stijging in; zoodat gisteren bij den aanvang 10,10 werd betaald. Hiermede was echter, voorloopig althans, het hoogste punt bereikt, want een vrij sterke daling trad in en na talloze schommelingen, waarbij echter meestal slechts kleine bedragen verhandeld werden, werd aan het einde van den dag voor 9,76 afgedaan. Ook Oslo schommelde weder sterk; de stemming was echter belangrijk vaster, 62,85—64,15—63,75. In de goudwissels was weinig verandering. Marken konden nog iets stijgen, 59,47 werd betaald, daarentegen waren Ponden meestal nogal aangeboden, 12,13 $\frac{1}{4}$ —12,12 $\frac{1}{2}$ —12,13. In de overige wissels kwamen weinig veranderingen.

LONDEN, 6 DECEMBER 1926.

Niettegenstaande het einde van een maand in de vorige berichtperiode viel, heeft de geldmarkt zonder hulp van de Bank van Engeland in hare niet onbelangrijke credietwischen kunnen voorzien. Op Dinsdag werd tot 5 pCt. voor „overnight” geld betaald. Met den aanvang van December werd geld overvloedig en nu en dan in den namiddag moeilijk uitleenbaar.

Onder die omstandigheden was de toon in de discontomarkt flauw, zoodat de notering voor 3-maands bankaccepten op 4 $\frac{1}{2}$ % teruggebracht kon worden.

In de vreemde valutas trekt de snelle waardevermeerdering van den Franschen franc zeer de aandacht en gist men nog steeds naar de ware oorzaak daarvan. Blijkbaar geschiedt deze te snelle waardetoe name niet met medewerking van het gouvernement, daar nog voor korten tijd van officieele zijde een koers van ongeveer 150 francs per pond sterling als eene waarschijnlijke blijvende basis werd genoemd en ook in handelskringen vrij algemeen als een geschikt rustpunt voor den franc werd beschouwd.

SURINAME IN HET CENTRUM VAN VELER BELANGSTELLING.

Het is nog maar enkele tientallen jaren geleden, dat de doorsnee Nederlander tot een behoorlijk ontwikkeld en toegerust jongmensch, die meende in Suriname nuttigen en eervollen arbeid te kunnen gaan verrichten, de vraag richtte: Ga jij naar de West?! met de noodige uitroep- en vraagteekens.

Er is sedert heel wat veranderd in de mentaliteit van dien doorsnee-Nederlander, als men ten minste mag afgaan op den waardemeter van de volksbelangstelling, te vinden in wat couranten en tijdschriften tegenwoordig over West-Indië aan het lezend publiek te verwerken geven. De kwaliteit van de overgenomen berichten is wel niet altijd in overeenstemming met de kwantiteit, maar het feit op zichzelf wekt toch verheuging bij hen, die in Suriname meer zien dan een lastpost.

In 1926 komt de Surinaamsche koloniale maagd wel zeer bijzonder voor het voetlicht en allerlei belanghebbenden en belangstellenden toonen aan het publiek de kwalen van dit lijdende persoontje en geven, naar beste weten de geneesmiddelen aan, welke profijtelijk zouden blijken. Eerst werd publiek gemaakt eene uitvoerige studie van belanghebbenden, georganiseerd in den Ondernemersraad voor Suriname, die zijn rekest aan den Minister van Koloniën van 22 Juli jl. het licht deed zien.¹⁾ Nu onlangs verschenen twee geschriften over de kolonie, welke ook de aandacht vragen: het eene van den Indischen oud-advocaat Mr. J. H. van Laer, die, louter uit sympathie voor de West, ons land aan de overzijde van den Oceaan bereisde en zijne indrukken, zeer lezenswaardig, op schrift stelde, en het andere van den Indischen oud-zakenman W. de Cock Buning, die een „Rapport over Suriname” uitbracht aan de Vereeniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland.

Gelukkig voor de patiënte loopten de conclusies van de verschillende geneeskundigen niet erg uiteen en is dus hier niet van toepassing het bekende adagium omtrent „de vele dokters” enz. Ik noem hier nog gaarne de pennevruchten van Mr. van Gijbland Oosterhoff, die eveneens uit belangstelling West-Indië is gaan zien, en zijne indrukken mededeelt in artikelen in „de Nederlander” en elders.

Gaarne wijd ik aan de brochure van den heer de Cock Buning eene bespreking, nu een dergelijk machtig en maatschappelijk gezond lichaam als de Vereeniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland den heer Buning uitkoos om haar voor te lichten.

Welke opdracht aan den heer Buning is verstrekt, staat in zijne brochure niet met zooveel woorden vermeld. Uit hetgeen Gouverneur van Heemstra bij zijne terugkomst in Suriname in 1925 aan de Koloniale Staten mededeelde, zoude de genoemde vereeniging de uitzending van een ervaren deskundige in overweging hebben willen nemen, ten einde na te gaan op welke wijze een beter contact tusschen producenten en consumenten in beide landen zouden kunnen worden verkregen.

Dat zou eene belangrijke opdracht zijn geweest. De heer Buning schrijft zelf in de inleiding tot zijne 76 bladzijden groot geworden brochure, dat in zijn rapport eene belangrijke plaats wordt ingeruimd voor de bespreking van den handel van Suriname, maar daarnaast ook andere algemeene opmerkingen en korte beschouwingen zijn opgenomen om aan zijne opdrachtgevers zoo volledig mogelijk den indruk weer te geven, dien hij van de kolonie en hare ontwikkelingsmogelijkheid ontving. De hem gegeven opdracht kan worden beschouwd, schrijft de heer Buning, eenerzijds als medewerking aan het offensief van den Gouverneur tegen berusting en onverschilligheid, anderzijds als duidelijk bewijs, dat ook in de handels- en bedrijfskringen van het Moederland het verlangen is ont-

staan naar zakelijke voorlichting over dit gewest, daar men veelal geen tijd heeft de verschillende officieele rapporten te bestudeeren. Of dit laatste juist is, zou ik niet durven onderschrijven. De in de laatste jaren verschenen rapporten zijn juist samengesteld door bekende deskundigen om de zakenwereld omtrent de kolonie en hare vooruitzichten in te lichten. Daartegenover kan niet opwegen het resultaat van eene studie van enkele maanden met een verblijf ter plaatse van zes weken, maar gelukkig komt de heer Buning in zijne beschouwingen slechts een enkele maal in botsing met bedoelde deskundige rapporten en dus heeft zijn relaas het nut van het: „Frappez toujours”.

De schrijver heeft zijn arbeid in drie hoofdstukken verdeeld: I. Algemeene opmerkingen, II. Handel, III. Landbouw, Immigratie, Kolonisatie. Het geheel is aantrekkelijk van vorm, laat zich gemakkelijk lezen en wekt bewondering voor den schrijver, die in korten tijd zich op de hoogte stelde van de vraagstukken, welke voor Suriname aan de orde zijn, en daarover zich een oordeel vormde, al is tegen dat oordeel, wanneer de schrijver zich buiten zijn eigen terrein begeeft, nu en dan wel wat in te brengen.

Met eigen terrein van den schrijver bedoel ik den handel, zooals die in het tweede hoofdstuk wordt geschetst. Dat tweede hoofdstuk bevat feitelijk datgene, wat voor de Nederlandsche handels- en bedrijfskringen van belang is en waarom het geschrift eene bijzondere plaats mag innemen onder de studiën, welke over Suriname verschenen. Voor dat hoofdstuk vraag ik dus meer speciaal de aandacht.

Aan de hand van de in- en uitvoercijfers der laatste jaren geeft de schrijver aan, wat hij als eene normale invoerwaarde voor Suriname beschouwt, n.l. acht en een half miljoen gulden, terwijl hij dan verder nagaat, welk deel van dien invoer aan de verschillende importeerende landen ten goede komt. Reeds vóór zijne reis naar Suriname was den heer Buning gebleken, zoo schrijft hij, dat Nederland's aandeel in den huidige in- en uitvoer van Suriname zeer bevredigend genoemd kan worden. Deze meening handhaaft de schrijver, na den lezer verschillende waardevolle gegevens te hebben verstrekt. Er zijn voor Nederland slechts twee belangrijke concurrerende landen bij den invoer in Suriname, n.l. Engeland en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, welke beide landen, naar zijne meening, eigenaardige, gespecialiseerde producten leveren. Daarom acht de heer Buning het niet waarschijnlijk, dat in de bestaande omstandigheden Nederland's aandeel in den invoer ten koste van zijne twee groote concurrenten belangrijk is op te voeren, ook al is bij meerdere inspanning de afzet iets te vergrooten.

Over ons deel met een percentage over 1924 en 1925 van ongeveer 46 pCt. mogen wij, meent hij, best tevreden zijn. In Ned.-Indië is dat percentage voor goederen uit Nederland afkomstig, slechts pl.m. 21 pCt.

Ik ben over dat percentage niet zoo tevreden en zie het Nederlandsche belang bij den handel in Suriname de laatste jaren allengs achteruit gaan. Eene vergelijking met Ned.-Indië gaat natuurlijk niet op, omdat dat groote afzetgebied omringd wordt door groote uitvoerende landen als Japan, China, Britsch-Indië en Australië.

Was in 1921 het bedrag aan wissels, dat de Surinaamsche Bank op Nederland verkocht nog f 2.117.871,19, een gelijk bedrag als de jaren 1911 en 1912 vertoonden, in 1922 liep het totaal nog even op tot f 2.258.951,41, om daarna geleidelijk te dalen:

in 1923 tot f	1.825.967,49
„ 1924 „ „	1.449.071,61
„ 1925 „ „	1.201.424,33

Bleef de wisselverkoop op Londen in de jaren 1923/25 vrijwel stabiel tusschen de £ 77.000 en £ 86.000, de verkoop op New York steeg langzaam, maar gesta- dig van:

in 1923	\$ 287.446,99 tot
---------	-------------------

¹⁾ [Zie p. 963 in het No. van 3 November ll. — Red.]

in 1924 \$ 358.029,87 en
 „ 1925 „ 481.229,02

Dat in de oorlogs- en naoorlogsjaren Noord-Amerika het leeuwenandeel had in den invoer spreekt vanzelf. niet door den meerderen ijver van de Amerikaansche kooplieden, als wel, omdat Suriname in den oorlog absoluut van Europa was afgesneden en men in Nederland na de oorlogsjaren zich niet dadelijk inspande om het verloren terrein te herwinnen. Maar het is toch niet noodig en niet gewenscht, dat Nederland op den duur niet voor verreweg het grootste deel voor den invoer zorgt. Ik laat den invoer van meel, kerosineolie, benzine en automobielen gaarne aan Amerika over, maar aardewerk en verlichtingsartikelen, kruidenierswaren en kramerijen, machinerieën voor mijnbouw en landbouw, manufacturen, eetbare oliën en vetten, sigaretten, steenkolen, geraffineerde suiker, thee, vleesch, zeep, dranken, verwaren, galanterieën zijn artikelen, welke m.i. door Nederland evengoed kunnen geleverd worden. De schrijver noemt zelf oorzaken, waarom de Nederlandsche handel achterstaat.

De Nederlandsche leverancier vraagt meer winst — zoo werd hem medegedeeld — en vertoont zich minder ter plaatse, is te weinig gedifferentieerd in zijne aanbiedingen, loopt niet hard voor kleine ordertjes en is niet zoo gemakkelijk met zijne betalingscondities. Dadelijk stel ik daartegenover, dat de toestand van den handel in Suriname eene zeer eigenaardige is. doordat de meeste winkeliers (Chineezers, Surinamers, Britsch-Indiërs) in directe verbinding zijn komen te staan met de buitenlandsche importhuizen. Daardoor is het risico voor den importeur zeer groot, daar het moeilijk is een juist inzicht te behouden op het bedrijf van die winkeliersbevolking van verschillende nationaliteit, die zeer gemakkelijk wisselt en lange credieten vraagt. Persoonlijk contact door geregeld bezoek van goede reizigers of door de belanghebbenden zelve kan, zooals de schrijver terecht opmerkt, daartegen eenige bescherming geven. En dan geeft de aanstelling in de kolonie van een betrouwbaren agent behoorlijke zekerheid. Het komt mij voor, dat de Nederlandsche handel in deze richting nog veel kan doen.

Er is alle reden om aan te nemen, dat de koloniale toestanden in de eerstvolgende jaren zullen verbeteren. De uitvoerwaarde kwam in 1925 weder eindelijk op het peil van vóór den oorlog en naderde de f 10 miljoen. De invoer steeg in dezelfde mate in één jaar met f 2 miljoen. Allengs zullen in de kolonie wel weder personen zich opwerken tot kooplieden, die in het groot invoeren, waardoor meer geregelde toestanden zullen ontstaan en de kleine winkeliers niet meer zelfstandig hunne bestellingen doen. De Nederlandsche handel zorge, dat Nederland dan niet uitgeschakeld zij.

Deze waarschuwing geldt ook den uitvoer van Suriname. Hier geldt met recht het door den heer Buning aangehaalde: „trade follows the flag”. Wordt Amerikaansch geld in de kolonie gebracht, dan gaat het daarmee verkregen product naar Amerika — de bauxiet, possumhout en weldra de katoen —; brengen de Belgen kapitaal voor hout, of de Franschen voor goudexploitatie, dan gaat het hout en het goud respectievelijk naar Antwerpen en naar Frankrijk. Waarom zou het rijke Twente het niet eens beproeven met den aanplant van die mooie, langdradige Sea-land katoen? en waarom blijft de krachtige Nederlandsche houthandel achter, waar het betreft de bewerking van zeer uitgestrekte complexen bosch, waar de boomsoorten wel alle dooreen staan, maar toch bijna elke soort hare waarde heeft? De moeilijkheden van de exploitatie zijn niet zoo overwegend, als de heer Buning die afschildert, als men zich maar losmaakt van de Boschnegers en opkoopters en een eigen bedrijf inricht met eigen gecontracteerde inlandsche kappers. Daarvoor is een grooter bedrijfskapitaal noodig, maar men heeft dan ook zekerheid omtrent hoeveel-

heid en soort en termijn van levering. Het bedrijf van de firma C. Kersten & Co. toont dit duidelijk. Aan den roofkap zou echter een einde dienen te worden gemaakt. Reeds lang wekt het mijne verwondering, dat bij den houtkap van Gouvernementswege niet de eisch wordt gesteld van jongen aanplant van eene zekere boomsoort, welke aanplant dan door het Gouvernement zou kunnen worden overgenomen tegen eenige vergoeding.

Ik meen dat iets dergelijks in Ned.-Indië bij de Djati-bosschen gebruikelijk is.

En waarom blijft de handel in tropische producten van verre staan, waar, voor betrekkelijk weinig kapitaal, verlaten, maar nog ingepolderde en vrij behoorlijk afwaterende plantages in vruchtdragende en rentegevende koffievelden kunnen worden omgezet? Hetzelfde geldt voor de vruchten-import combinaties ten aanzien van sinaasappelen- en bananencultuur (Sur. bacoven) en voor de groote Indische maatschappijen ten aanzien van de suikercultuur, vooral nu er uitzicht bestaat, dat die cultures door wijziging van de bestaande, bezwarende bestuursregelingen aantrekkelijker zullen worden.

Waarom stellen de zeer krachtige plantenbotermaatschappijen in Nederland niet eenige degelijke Surinaamsche boschloopers in hun dienst om de groote hoeveelheid in de bosschen verloren gaande noten en pitten te verzamelen, die een rijk gehalte hebben aan vetten? Ik weet, dat in die richting reeds vroeger aandacht is gewijd, maar het resultaat bleef uit.

Met eenige aarzeling noem ik ook tabakmaatschappijen. Ik heb jaren geleden uitgestrekte proefaanplantingen van tabak op de hooger gelegen gronden van de kolonie zien groeien en de namen Nienhuys en Olie zijn mij uit dien tijd bijgebleven. In vorige eeuwen was tabak een aanzienlijk uitvoerproduct. Herinner ik mij goed, dan was de tabak bij de laatste proefneming te zwaar of te donker? Men is sedert zooveel verder gekomen met de wetenschap. Zou het niet nog eens te beproeven zijn?

Daar is voor het kleine Nederland in het groote Suriname nog heel wat te doen. Het is de tijd voor de zakenmensen, die weten, dat de „cost gaat voor de baet” en niet omgekeerd. En met het kapitaal komt ook de meerdere bevolking.

Ik meen het bij deze opmerkingen te kunnen laten. Eene bespreking van het hoofdstuk over landbouw, immigratie en kolonisatie zou mij te ver voeren. De schrijver huldigt ten aanzien van irrigatie, loonen, kolonisatie via den grooten landbouw en de verplichte betaling door de plantages van 15 cent per arbeider en per weekdag eene enigszins andere opvatting dan de normale, door deskundigen nog dezen zomer vastgelegd in het reeds hierboven genoemde rapport van den Ondernemersraad voor Suriname aan den Minister van Koloniën. Dit rapport kon den schrijver bij de samenstelling van zijn rapport nog niet bekend zijn.

Dit neemt niet weg, dat ook de in dit hoofdstuk verzamelde gegevens de brochure maken tot eene waardevolle aanwinst voor de litteratuur over Suriname.

Gingen maar meer belangstellenden eens naar de overzijde van den Oceaan om onze twaalfde en grootste, maar minst bevolkte provincie met eigen oogen te bezien. Zij zouden allen medewerkers worden aan den opbouw van dat land, evengoed als de heer de Cock Buning een vriend is geworden, die geloof heeft in hare toekomst. „Nederland kan Suriname tot een welvarend gewest maken”. Zoo concludeert de heer Buning en die conclusie is reeds sedert jaren ook de mijne.

Mr. Dr. C. F. SCHOCH.

Amsterdam, 27 November 1926.

DE NEDERLANDSCH-INDISCHE BEGROTING VOOR 1927.

(beschouwing aan de hand van de Ministerieele begrotingsstukken).

De Memorie van Toelichting op de begroting (stuk 8) vangt aan met de mededeeling, dat 1925, in

plaats van een geraamd tekort op den gewonen dienst van f 13,4 miljoen,¹⁾ een overschot heeft gelaten van f 100,3 miljoen. Bij een tekort op den buitengewonen dienst van f 37,4 miljoen, werd het overschot op beide diensten: f 62,9 miljoen, waardoor 's lands kaspositie dermate verbeterde, dat de vlottende schuld van f 118,4 miljoen per ultimo December 1924 terugliep tot f 64,5 miljoen²⁾ per ultimo December 1925.

Voor 1926 was het vorige jaar een tekort geraamd op den gewonen dienst van f 9,— miljoen en op den buitengewonen dienst van f 47,7 miljoen.

De Regeering herraamt thans de uitkomsten van den gewonen dienst f 64,1 miljoen gunstiger en van den buitengewonen dienst f 2,8 miljoen ongunstiger, waardoor per saldo de geheele dienst 1926 een overschot zal laten van f 4,5 miljoen.

In hoeverre thans juist geraamd is, ligt, buiten het bestek van dit artikel, dat beoogt een beschouwing te geven over de begrooting voor 1927 en wel in hoofdzaak over de financieele politiek, die blijkens de begrotingscijfers en voorstellen ten opzichte van Indië gevolgd wordt.

Het vertrouwen in „ramingscijfers”, in het bijzonder voor wat de ontvangsten betreft, is er in de laatste jaren in Indië niet groter op geworden. Dat volgens de thans ingediende begrooting voor 1927 de gewone dienst sluit met een overschot van f 3,9 miljoen en de buitengewone dienst met een tekort van f 57,2 miljoen, heeft, dunkt mij, in zooverre betekenis, dat er wel zeer bijzondere gebeurtenissen moeten plaats grijpen, wil de uitkomst per saldo ongunstiger zijn. Nu is het altijd aangenamer als een raming meevalt, maar men onderschatte vooral niet het kwaad dat gesticht wordt, als jaar in jaar uit blijkt, dat ontvangstramingen te laag zijn geweest. Dan ontstaat wantrouwen; dan komt het gevoel op: „er wordt geraamd al naar er plannen of bedoelingen zijn” en vooral in een koloniaal land mag zoo'n stemming niet komen. Wie de rede van den heer Soeroso leest, gehouden in de Voorjaarszitting van den Volksraad, voelt, dat zoo'n stemming er is.

Alvorens in eene bespreking te treden over de landsinkomsten, wil ik de aandacht vestigen op drie bijzonderheden, die bij deze begrooting worden voorgesteld. De eerste betreft eene verandering in de opiumpolitiek. In verband met eene verklaring door den Nederlandschen vertegenwoordiger, namens den Minister afgelegd in de Raadgevende Opiumcommissie van den Volkenbond, zullen in de komende jaren geen hoogere bruto-inkomsten uit opium in de jaarlijksche begrotingen onder „gewonen dienst” worden opgenomen, dan het bedrag (f 34 miljoen), dat in 1926 voor die inkomsten werd geraamd. Volgens de *Indische* begrotingsstukken werd, evenals voor 1926, ook voor 1927 als bruto-opiumontvangst f 34 miljoen geraamd, maar de Minister verhoogde dezen post tot f 36 miljoen en kon nu f 2 miljoen als ontvangst „buitengewonen dienst” hocken.

De tweede bijzonderheid bedoelt de opheffing van de rekening „Dienst der vlootuitbreiding”, die in de jaren 1916 t.m. 1926 een tekort vertoont van f 34,2 miljoen.

Ten bate van deze rekening is gedurende een reeks van jaren f 5,1 miljoen van ontvangen belastinggelden afgezonderd (in 1925 werd de ontvangst, uit hoofde van de vennootschapsbelasting, er mede verminderd). Ten laste van de rekening „Dienst der vlootuitbreiding” kwamen de uitgaven voor de vlootuitbreiding. Voorgesteld wordt thans het tekort van f 34,2 miljoen in de betreffende jaren onder de voor- en nadcelige sloten *gewonen* dienst te verwerken — wat

¹⁾ Deze en volgende cijfers op honderd duizenden afgerond.

²⁾ In dit bedrag is begrepen f 33,2 miljoen muntbiljetten in omloop. Thans is er, practisch gesproken, geen sprake meer van eene vlottende schuld.

bereids gedaan is in bijlage 8c — en in het vervolg alle uitgaven voor vlootuitgaven daár op te nemen. Te beginnen met 1927 zal dus het geheele bedrag, dat voor vlootuitbreiding wordt uitgegeven (geraamd), *direct* onder de uitgaven van den gewonen dienst worden gebracht, en van nu af missen we het overzicht, dat de rekening „Dienst der Vlootuitbreiding” gaf van de gelden, die méér besteed werden dan het beschikbaar gestelde deel der belastingpenningen, dat er speciaal voor was aangewezen.

De derde bijzonderheid heeft betrekking op het rentevoordeel, dat verkregen is door de conversie van een 6 pCt., 6½ pCt. en 7 pCt. leening, toen pro resto groot f 263.125 miljoen, in twee leeningen, genaamd 1926 A en B, rentende 4½ pCt.

Verdeeld over den duur der nieuwe leeningen (34 jaar) heeft deze transactie een netto besparing opgeleverd van f 74 miljoen. Voor 1927 bedraagt de rentebate f 4,8 miljoen en de minister stelt voor deze baten ieder jaar ten goede van den gewonen dienst te doen komen.

Gaan we thans over tot de voor 1927 geraamde landsinkomsten, dan zien we het volgende overzicht (in miljoenen):

Belastingen	f 291,2
Overschot: Monopolies	„ 53,8
„ Producten ¹⁾	„ 51,1
„ Bedrijven	„ 41,5
Allerlei	„ 15,0
Totaal	f 452,6

De inkomsten uit *producten*, *bedrijven* en *allerlei* houden verband met Staatsexploitaties en Staatsbemoeiingen, die uit *monopolies* (zout, pandhuis en opium) worden zoo goed als geheel opgebracht door de groote miljoenen massa, voor wat betreft *opium* in bijzondere mate door de kleine lieden, Chineezzen, terwijl de post *belastingen* van de geheele bevolking van Nederlandsch-Indië met inbegrip van de Naamlooze Vennootschappen wordt verkregen. Het volgend overzichtje, waarin ik de belangrijkste heffingen zal opnemen, die óf voor een zeer groot deel óf geheel door de groote massa der Inlandsche bevolking worden opgebracht, geeft ons een inzicht in de belastingpolitiek, die in de jaren 1921/25 in Indië ten opzichte van de bevolking is gevoerd.

(in miljoenen guldens)

	1919 ²⁾	1925	Raming 1927	Geschatte bedragen in 1927 door de Inlandsche bevolking op te brengen
Invoerrechten	32.8	74.6	74.9	55.—
Uitvoerrechten	4.4	12.7	15.2	13.2
Accijnzen	13.3	27.9	27.4	23.2
Slachtbelasting	3.5	6.2	6.1	4.5
Hoofdgeld	9.4	11.3	—	—
Landelijke inkomsten en andere grondlasten	23.5	34.2	35.—	35.—
Inkomstenbelasting (van Inlanders) .				15.—
Diversen (pers. bel. Statistiekrecht, Zegelbel. etc.)				3.—
	96.9	166.9	158.6	148.9

Bovenstaande cijfers demonstreeren duidelijker dan onder woorden is te brengen de uitwerking van de tariefsverhoogingen en de invoering van nieuwe belastingen in de jaren 1921/25. Immers invoerrechten en accijnzen van belangrijke massa-artikelen ondergingen verhoogingen van 66½ pCt., 100 pCt., 200 pCt., de slachtbelasting werd verdubbeld, de landrente in uitgestrekte gebieden belangrijk verhoogd, een Inlandsche Verponding (grondbelasting) werd ingevoerd, evenals

¹⁾ Gouvernements Landbouw- en Mijnbouw ondernemingen.

²⁾ Omdat 1920, en ten deele ook 1921, sterk onder den invloed stonden van een hoogst abnormalen invoer van producten, waardoor uiteraard het invoerrecht abnormaal beïnvloed werd, nam ik 1919 als vergelijkingsobject.

(in 1925) de heffing van een uitvoerrecht op bevolkingsrubber.

Voegt men hierbij de verhooging in 1922 met 30 opcenten op de inkomstenbelasting voorzover de aanslag minstens f 11,40 bedraagt, het steviger aandraaien van de belastingschroef bij het toepassen van de belastingwetten — insiders weten hierover mee te praten — en bedenkt men dan, dat ook allerlei locale heffingen een enorme stijging ondergingen, terwijl de loonen en voor Java de inkomsten uit landbouw in dezelfde periode een sterke daling ondergingen, dan begrijpt men ook „le cri de coeur” door den Regent van Batavia, het Volksraadslid den heer Djajadiningrat in de Voorjaarszitting 1924 van den Volksraad geuit, naar aanleiding van een onderzoek door hem in het Bantamsche ingesteld betreffende den belastingdruk op de bevolking (zie Handelingen 2e Kamer 1924/25, pag. 1215, waar Mr. Oud een deel van de rede van den heer Djajadiningrat citeert).

In de laatste kolom van het overzichtje heb ik opgenomen wat, naar matige schatting, de groep „Inlandsche bevolking” volgens de ramingscijfers in 1927 zal opbrengen van het voor dat jaar uit hoofde van „belastingen” in totaal geraamde bedrag groot f 291,1 miljoen. Het is ruim 51 pCt., ondanks het feit, dat de Regeering bij begrotingspost voorstelt, het *hoofdgeld* als belasting voor Java af te schaffen, waarmee f 12 miljoen gemoeid is.

Ook zal de werking van de Inlandsche Verponding, die zooveel kwaad bloed gezet heeft, verzacht worden, waarvoor op deze begrooting op een mindere ontvangst van f 62.000 is gerekend. Zijn alle wijzigingen in de Inlandsche Verponding tot stand gekomen, dan zullen deze volgens de begrootingstoelichting „op den duur niet meer dan f 200.000 aan 's lands schatkist kosten.” Aan Inlandsche zijde is in den Volksraad zeer sterk aangedrongen op het tot stand brengen van *alle* noodige wijzigingen in 1926, zoodat dan voor 1927 de post „Inlandsche Verponding” (opgenomen onder „Landelijke inkomsten en andere grondrenten”) met f 262.000 verminderd zal worden.

Ten behoeve van de Europeesche Verponding wordt voorgesteld de 10 opcenten te laten vervallen, wat in 1927 voor 's lands schatkist een mindere opbrengst van f 727.000 beteekent.

Memoreeren we thans nog, dat voorgesteld wordt het invoerrecht van „garens, niet van zijde” te verlagen van 10 pCt. op 5 pCt., wat een mindere opbrengst van f 200.000 meebrengt, dan is de belastingverlaging opgesomd waarvan de groep „Inlandsche bevolking” zal profiteren. Hier tegenover staat, dat het invoerrecht op sigarettenspapier van 54 cent per rol (handelswaarde f 4.50) gebracht zal worden op f 23,50. De Gouverneur-Generaal heeft van zijn recht gebruik gemaakt deze verhooging reeds in werking te doen treden.

Uiteraard wordt het bedrag van f 4 miljoen, dat van deze verhooging meer in 's lands schatkist verwacht wordt, in hoofdzaak opgebracht door de Inlandsche Bevolking, die in het vervolg voor een pakje sigarettenspapier (100 velletjes) in plaats van 2½ cent, 7½ cent zal hebben te betalen.

* * *

Voor de Europeesche bevolking van Indië en de boter gesitueerde Chineezzen — ik noem de belangrijkste groepen — is de progressieve „inkomstenbelasting”, voor de Naamlooze Vennootschappen is de „vennootschapsbelasting” het meest van belang.

Ik wees er hiervóór reeds op, dat sinds 1922 de inkomstenbelasting met 30 opcenten is verhoogd. Eene vergelijking van druk op fysieke personen in Indië en in Nederland (provincie Z.-H.) is in onderstaand overzichtje aangestipt:

Inkomen	Aanslag Indië	Aanslag Nederland
f 3.000	f 92,04	f 99,86
„ 6.000	„ 248,04	„ 273,41
„ 10.000	„ 528,84	„ 543,16

f 20.000	f 1.438,84	f 1.404,16
„ 50.000	„ 5.468,84	„ 5.888,16
„ 100.000	„ 15.815,80	„ 17.705,16

Houdt men nu verder rekening met het feit, dat de gemeentebelastingen in Indië buitengewoon laag zijn en dat er geen vermogensbelasting wordt geheven, dan blijkt duidelijk dat, ook met de opcenten, de fysieke personen in Indië niet te zwaar belast worden.

In haar 4e rapport stelt de belastingherzieningscommissie in Indië bij een belastingdruk van 10 pCt., waarin dan — niet laag geschat — alle directe en indirecte belastingen verdisconteerd zijn, het jaarlijksch inkomen van Europeanen en vreemde Oosterlingen op f 8000 à f 9000. Volgens het bekende rapport Meyer Ranneft—Fluender, waarmee de commissie op dat punt accoord gaat, is bij een zelfde belastingdruk het gemiddeld gezinsinkomen (vijf personen) voor de bevolking op Java te stellen op f 200 à f 225 per jaar. Ook al houdt men rekening met het verschil in levenspeil, schrijft de commissie, dan toch beteekent een jaarlijksch inkomen voor Europeanen en Vreemde Oosterlingen van f 8000 à f 9000 een aanmerkelijk hooger levenspeil dan een jaarlijksch inkomen van f 225 voor de Inheemschen. Toch is er, ook naar het oordeel van de herzieningscommissie, wel reden voor een vermindering van belastingdruk voor fysieke personen.

Te vergen, dat alle opcenten zullen worden afgeschaft en het oude tarief, zonder méer, wordt hersteld, legt intusschen aan voorstanders van zoo'n belastingpolitiek de plicht op, aan te geven op welke wijze het gat, dat in 's lands financiën wordt geslagen, weer zal worden gestopt. Durven zij te adviseeren, dat het tekort maar weer gevonden moet worden door nieuwen druk op de Inlandsche bevolking? Of willen zij tariefsverhoging voor de Vennootschapsbelasting? Het geld moet ergens vandaan komen en met kortzichtig kijken, alleen maar naar de hausejaren 1924 en 1925 (belastingjaar 1925 en 1926) of door slechts te verwijzen naar nog betere aanslag van de Inlandsche bevolking in de inkomstenbelasting — zie handelingen Voorjaarszitting Volksraad — komt men er niet.

De Belasting-herzieningscommissie in Indië, onder leiding van haren eminenten Voorzitter en Secretaris, zal dat alles waarschijnlijk overwogen hebben; in ieder geval heeft zij in haar reeds genoemd 4e rapport een middenweg gekozen en de opcenten gedeeltelijk verwerkt in een nieuw tarief. Op pag. 46 schrijft zij:

„De commissie is om deze redenen van oordeel, dat boven de vermindering met een bepaald gedeelte van de opcenten in haar geheel, eene afschaffing van de opcenten, gepaard aan eene herziening van het tarief der inkomstenbelasting, de voorkeur verdient, waardoor het mogelijk wordt de drukvermindering daar aan te brengen, waar zij het meest noodig is en de opklimning der belasting meer geleidelijk te doen, plaats hebben. In overeenstemming hiermede zijn door haar een tweetal tarieven A. en B. ontworpen, welke als bijlagen bij dit verslag zijn gevoegd.”

Tarief A kost 's lands schatkist f 3 miljoen; Tarief B. f 2 miljoen. Indien het belastingvrije minimum van f 120 verhoogd wordt tot f 180, dan komt dit 's lands schatkist te staan op f 1.960.000 extra.

De commissie geeft de voorkeur aan Tarief A, als de middelen er voor gevonden kunnen worden.

De Regeering heeft het advies van de Commissie niet gevolgd, en bij begrotingspost eenvoudig voorgesteld de opcenten voor de inkomstenbelasting met 6 te verminderen wat aan 's lands schatkist f 2 miljoen zal kosten.

Eenzelfde bedrag wordt gevoteerd voor verlaging van de Vennootschapsbelasting met 5 opcenten en ook hier handelde de Regeering in afwijking van het inzicht der Commissie, die geen verlaging voor de Vennootschappen noodig oordeelde (zie de openingsrede van oud-G. G. Mr. Fock in de Voorjaarszitting 1926 van den Volksraad).

Deze voorgestelde verlagingen, waarmee in totaal f 4 miljoen gemoeid is, hebben den zeer bitteren

bijsmaak, dat ze schijnbaar rechtstreeks verband houden met de besproken tariefsverhoging voor het massa-artikel sigarettenpapier, waarmede de Regeering *f* 4 miljoen voor 's lands schatkist hoopt te ontvangen. Hoe anders te verklaren deze passage (pag. 46) van het 4e rapport van de Belasting-herzieningscommissie:

„Zou in verband met de aanstaande herziening van het tarief der invoerrechten er naar hare meening geen bezwaar tegen bestaan om naar gelang van de voor belastingverlaging beschikbare middelen, de opcenten¹⁾ te verlagen,“ .....

Door welke motieven de Belasting-herzieningscommissie zich heeft laten leiden om geen opcentenvermindering voor te stellen voor de Vennootschapsbelasting, is mij niet bekend. De aanslag in deze belasting, betrekking hebbend op het belastingjaar 1925, corresponderend op het winstjaar 1924, beliep voor alle vennootschappen in Nederlandsch-Indië ongeveer *f* 55 miljoen, d.i. slechts 4 miljoen gulden boven de raming. Aan de hand van de cijfers van den Ondernemersraad, gegeven bij zijn adres van 7 September 1925, waarin de Raad wederom om belastingverlaging verzoekt — schrapping der opcenten — zou deze opbrengst „verre het bedrag van *f* 62½ miljoen hebben moeten overschrijden.“²⁾ Geeft men er zich rekenschap van, dat 1924 voor onze cultures in Indië een buitengewoon gunstig jaar is geweest, dan is het duidelijk dat, berekend over een normaal winstjaar, het gestelde opbrengstbedrag van *f* 51 miljoen niet gehaald zal worden, en in een laag-conjunctuurtijd zal dat zeker niet het geval zijn. Maar „tekorten“ in de opbrengst bij laag-conjunctuur, worden genivelleerd door „overschotten“ bij hoog-conjunctuur en daarop is ook het tarief ingesteld.

Zeer uitdrukkelijk hebben en de commissie-Moresco en later de commissie-Bruins en daarna de Indische en de Nederlandsche Regeering het tarief gekoppeld aan een opbrengst van ongeveer *f* 51 miljoen. Tijdens de behandeling van het wetsontwerp voor de Vennootschapsbelasting in de Tweede Kamer betoogde de Minister de Graaff nog, dat het voorgestelde tarief met opcenten ten minste evenveel zou opbrengen als het totaal der heffingen, die voor de nieuwe belasting plaats maakten. Ook hier dus weer het verband met de vervallen heffingen. Trouwens, ook de Ondernemersraad erkent dit in zijn laatste adres volmondig. Na den gang van zaken nog eens te hebben opgesomd, schrijft de Raad:

„Nu echter, ondanks deze (onze) bezwaren, waarvan de gegrondheid moeilijk geloofend kan worden, aan het uitgangspunt, dat de nieuwe belasting minstens *f* 51 miljoen zou moeten opbrengen, is vastgehouden, achten wij het voorhands nutteloos hierop terug te komen.“

De door Minister de-Graaff bedoelde heffingen waren — zie de begrootingsstukken — Inkomstenbelasting: *f* 31 miljoen, vervallen productenbelastingen: *f* 7.1 miljoen, en aardoliebelasting: *f* 13 miljoen, dus totaal *f* 51,1 miljoen, zijnde het bedrag, dat de Regeering als opbrengst raamde voor 1925 en 1926. Hoewel de Indische regeering den Minister destijds adviseerde, dat een heffing van 12 pCt. met 20 opcenten noodzakelijk zou zijn om in een normaal winstjaar ongeveer *f* 51 miljoen binnen te krijgen, werd voorgesteld en in de Staten-Generaal aangenomen een tarief van 10 pCt. met 25 opcenten, waarop nu, volgens het begrootingsvoorstel, wederom 5 opcenten geschrapt zullen worden, terwijl de raming voor 1927 is teruggebracht op *f* 49 miljoen.

Staart men zich blind op het hausse-jaar 1924, dat *f* 4 miljoen boven de raming opbracht en op het geweldige hausse-jaar 1925 (belastingjaar 1926), dat zeker wel een *f* 12 miljoen boven de raming op zal brengen? Reeds het belastingjaar 1927 zal, gezien de zeer matige suikerwinsten in 1926 en den geweldigen

val van den rubberprijs, geheel andere uitkomsten opleveren; en..... er komen nog meer jaren na 1927. Wie weet, of Indië misschien niet reeds over enkele jaren een laag-conjunctuurtijd heeft te doorstaan, en wat moet er gebeuren, als de tinprijs inzakt of wel de productie ernstig vermindert, zoodat winsten van ruim *f* 44 miljoen in 1925, *f* 35 miljoen (raming 1926) en *f* 26 miljoen (raming 1927 op basis van *f* 140 per picol) achterwege blijven?

Toch gaat het in dezen op het ogenblik, naar mijne opvatting, minder om de *f* 2 miljoen, die er voor 's lands schatkist mede gemoeid zijn — en die voor aandeelhouders gemiddeld 1/20 pCt.¹⁾ dividend voordeel beteekenen, wat niemand hunner individueel veel zal interesseeren — als wel om het feit zelf.

Het is mijn meening, dat thans minder dan ooit tariefsverlaging voor de Vennootschappen mag plaats hebben, nu de belastingdruk op de Inlandsche Bevolking met haar geringe draagkracht, in de periode 1921/25 is verhoogd op eene wijze, dat teruggave van *f* 8 miljoen (hoofdgeld *f* 12 miljoen min tariefsverhoging op sigarettenpapier *f* 4 miljoen) daarbij in het niet zinkt.

Men voere voor Indië een financieel beleid, dat berust op degelijker grondslag dan spreekt uit dezen zin: „In verband met den stand der begroting acht de Regeering het mogelijk het aantal opcenten der Vennootschapsbelasting met 5 te verminderen“ (pag. 74 st. 8).

Een goed gefundeerd beleid brengt mede, dat inzake de inkomstenbelasting het advies van de Belastingherzieningscommissie gevolgd wordt, in plaats van luk raak 6 opcenten te schrappen.

Een goed gefundeerd beleid brengt mede, dat de opcenten van het tarief voor de Vennootschapsbelasting blijvend verwerkt worden in een tarief van 12½ pCt., nu met de gegevens van 1925 voor oogen onomstootelijk blijkt, dat voor een normaal winstjaar een tarief van 10 pCt. met 25 opcenten stellig noodig zal zijn, om het gestelde bedrag van *f* 51 miljoen op te brengen, en dit tarief allerminst te hoog is, in verband met de rentabiliteitsmogelijkheden in Indië, waarvan belegend Europa en Amerika ten volle overtuigd zijn.

Een goed gefundeerd beleid brengt mede, dat er alleen op grond van zeer ernstige overwegingen, in- en uitvoer- en accijnstarieven worden ontworpen, waarvan de consequenties van te voren behoorlijk moeten worden overzien.

Geen uitvoertarieven voor opkomende bevolkingscultures (rubber), die de opkomst van zoo'n cultuur alleen dan niet belemmeren, als de wereldmarkt toevallig goede prijzen noteert; geen rigoureuze accijns op gemakartikelen (lucifers), waarvan het resultaat is, dat de Inlander zich het gebruik van zoo'n gemakartikel zooveel mogelijk moet ontzeggen (zooals blijkt uit den geweldigen terugval van het lucifersverbruik) wat hem ontstemt en den handel belemmert. Is men met zoo'n financieel beleid eenmaal op het verkeerde pad, dan is de neiging groot, nieuwe verkeerdheden door te zetten. In dit verband wees ik reeds op het ongekend hoog opgevoerde invoerrecht voor sigaren-aanstekers en vuursteentjes, op het zoo hoog opgevoerde invoertarief op sigaretten, waardoor natuurlijk een grootscheepsche sigarettenindustrie in Indië zelf ontstond, wat heelemaal niet in de bedoeling heeft gelegen, met als gevolg een abnormaal hoog invoerrecht op sigarettenpapier.

Met belangstelling mogen we dit jaar de redevoeringen in onze Volksvertegenwoordiging tegemoet zien over de financieele politiek, die voor Indië gevolgd wordt. Tenzij, der gewoonte getrouw, deze voor de materiele en geestelijke ontwikkeling van de 50 miljoen bevolking van Indië zoo belangrijke aangelegenheid, bij wijze van spreken wederom in een Woensdagachternamiddag wordt afgehandeld. VLEMING.

¹⁾ Op basis van een geschatte totaalwinst van *f* 400 miljoen en een gemiddeld dividend van 10 pCt.

¹⁾ De commissie spreekt hier over de inkomstenbelasting.

²⁾ In zijn adres schrijft de Raad, dat de totale belastbare winst zeker verre de *f* 500 miljoen zal overschrijden.

BESCHERMING DER SUIKERINDUSTRIE.

Over het bovengenoemde onderwerp verscheen in het nummer van 24 November 1926 een artikel van Dr. G. Minderhoud, waarin deze zich uitsprekt tegen de actie van den Bond van Coöperatieve Suikerfabrieken, waarbij aan de regeering om steun voor de suikerindustrie wordt verzocht.

Het zij mij vergund naar aanleiding van dat artikel eenige opmerkingen te maken, omdat het mij voorkomt, dat de bestrijding van Dr. Minderhoud niet in alle opzichten juist is.

Dr. Minderhoud acht het optreden van den Bond *praematuur*, hoofdzakelijk om de volgende redenen:

1e. *de algemeene toestand van het landbouwbedrijf* is ongunstig. Indien de suikerbietenverbouwers steun van de regeering zullen krijgen, zullen ook andere onderdeelen van het landbouwbedrijf en tevens andere takken van industrie om steun bij de regeering aankloppen;

2e. *de productiekostenberekening*, welke door den Bond van Coöperatieve Suikerfabrieken werd gemaakt, is gebaseerd op omstandigheden in het Zuiden des lands, waar de bietenteelt te eenzijdig wordt toegepast. Het gevolg daarvan is, dat de bijproducten, bietenkoppen en bladeren, onvoldoende tot waarde kunnen worden gebracht. Daarom zou deze productiekostenberekening niet als juiste maatstaf kunnen dienen voor het geheele land en mag daaruit niet worden geconcludeerd, dat de bietencultuur algemeen niet meer rendabel is;

3e. *de suikerprijs* is inmiddels gestegen, waardoor de beweging haar actualiteit verliest.

Omtrent het bovenstaande zou ik het volgende willen opmerken:

De opvatting, dat indien de suikerbietenverbouwers steun van de regeering zouden ontvangen, ook andere takken van het landbouwbedrijf met evenveel recht daarop aanspraak kunnen maken, lijkt mij niet geheel juist. Om dit te motiveeren moet ik terugkomen op de beweegredenen, welke vóór regeeringssteun worden aangevoerd en stel daarbij op den voorgrond:

dat de bietencultuur is een intensieve cultuur, die den landbouwer in staat stelt aan zeer veel arbeiders een goed loon te verschaffen;

dat bietencultuur de grondstof levert aan een zeer belangrijke industrie;

dat voor het vervoer der beetwortelen en de daaruit verkregen producten zeer groote bedragen aan de binnenvaart, tram- en spoorwegen worden uitbetaald.

Ik weet geen ander landbouwproduct, dat in een dergelijke mate bijdraagt tot de algemeene welvaart van ons land.

Dr. Minderhoud wijst erop, dat niet alleen de suiker in prijs gedrukt wordt door maatregelen van vreemde regeeringen. Deze opmerking is volkomen juist. Als wij bedenken, welke maatregelen Engeland genomen heeft tegen onzen vleeschinvoer, dan is het begrijpelijk, dat de vleeschproducenten in Nederland bij het lezen van de vele artikelen over suikerbescherming meenen ook aanspraak op steun van de regeering te mogen maken.

Maar of zij dit met evenveel recht zullen kunnen doen, betwijfel ik. In de eerste plaats omdat, voor zoover mij bekend is, geen enkel ander product van den Nederlandschen Landbouw bedreigd wordt door een zoo *universeele* bescherming als suiker in de overige productielanden der geheele wereld geniet.

In de tweede plaats meen ik, dat te veel vergeten wordt, dat het hier meer gaat om het behoud van een industrie, dan om bescherming van een bepaald onderdeel van het landbouwbedrijf. In deze industrie zijn enorme kapitalen vastgelegd, die vernietigd zouden worden bij inkrumping of verdwijning der bietencultuur. Als de bestaande fabrieken door gebrek aan grondstof op den duur hun bedrijf moeten staken, zou daarmee een belangrijke bron van welvaart voor ons land verdwijnen.

Dat de belanghebbenden bij deze industrie zich tot de regeering hebben gewend om steun is ook uit historisch oogpunt te verdedigen. De suikerindustrie heeft in Nederland haar opkomst te danken aan bescherming, die tot 1897 genoten werd in den vorm van de zg. accijnsvrije overponden. Hiermee waren groote bedragen gemoeid, maar de wet van 29 Januari 1897, Staatsblad No. 63, maakte daaraan een einde.

„Tot afschaffing van de premie durfde men — waar andere landen de uitgevoerde suiker bleven premiëren — nog niet overgaan, maar in tegenstelling met de tot nu toe genotene, waarvan het bedrag verborgen bleef, werd bij art. 67 een *open* premie toegekend”, aldus van Bosveld Heinsius in zijn werk „De suikerwet”.

Deze productiepremie verminderde geleidelijk tot het jaar 1905/06 en bleef daarna stationnair (f 1,30 per 100 KG. voor elke beetwortelsuikerfabriek).

Onafhankelijk van de prijzen van andere landbouwproducten, onafhankelijk van den toestand van andere industrieën, oordeelde men het nuttig en noodig de suikerindustrie te beschermen tegen de maatregelen, welke in het buitenland algemeen werden genomen om de inheemsche industrie te steunen.

Dezelfde omstandigheden zijn thans, na de onderbreking, die de Brusselsche Conventie medebracht, weer teruggekeerd. De Bond van Coöperatieve fabrieken vraagt daarom thans eveneens de maatregelen te nemen, die toenmaals noodig bleken voor het behoud der suikerindustrie.

* * *

Het lijkt mij niet gewenscht op deze plaats de productiekosten te bespreken, en het verschil tusschen de verhoudingen in het Noorden en Zuiden des lands te behandelen. Slechts enkele opmerkingen zou ik willen maken.

De heer Addens berekent volgens Dr. Minderhoud de productiekosten per 1000 KG. bieten op f 13,50. Hij gaat daarbij uit van een opbrengst per HA. van 35.000 KG. bieten. Volgens de statistische gegevens bedraagt de gemiddelde opbrengst over de jaren 1920 tot en met 1925 in Groningen slechts 27.800 KG. De productiekosten zijn dus, uitgaande van het cijfer

$$\text{van den heer Addens, } \frac{35}{27,8} \times f 13,50 = f 17.$$

„De heer Minderhoud beweert, dat de ervaring geleerd heeft, dat de bietenprijs per 100 KG. in den regel niet veel afwijkt van den suikerprijs te Amsterdam per 1000 KG. Dr. Minderhoud moet hier verkeerdt zijn ingelicht, daar deze opvatting beslist in strijd is met de waarheid.

Bij een bepaalden suikerprijs kan dat wel het geval zijn, maar daarom is het nog niet altijd juist. Stel, dat bij een suikerprijs van f 25 voor een bepaalde fabriek een bietenprijs van f 25 mogelijk zou zijn, en dat 138 KG. suiker per 1000 KG. bieten verkregen wordt. Daalt de suikerprijs met f 5, dan is de opbrengst $1,38 \times f 5 = f 6,90$ per 1000 KG. lager en zou dus de bietenprijs f 18,10 bedragen, tegenover een suikerprijs van f 20.

Dat een landbouwbedrijf een organisch geheel is, wil ik niet ontkennen. De aard der organisatie kan en moet soms uiteenlopend zijn, in verband met het verschil in de omstandigheden.

In het Noorden ontwikkelde zich de bietencultuur naast het zuivel- en veehoudersbedrijf, in het Zuiden is de ontwikkeling gepaard gegaan met geringeren omvang van die bedrijven. Toch wil dit nog niet zeggen, dat deze cultuur in het Zuiden minder rendabel is. De omstandigheden brengen mee, dat de opbrengst daar hooger is dan in het Noorden, hetgeen een reden kan zijn, dat, al zou de organisatie van het bedrijf een geringere benutting der bijproducten veroorzaken, de bietencultuur toch een belangrijke plaats in de vruchtwisseling verdient. Daarom lijkt het mij onjuist om te spreken van een eenzijdige ontwikkeling van den bietenverbouw in het Zuiden des lands.

Dat de bietencultuur zich zoo enorm zou hebben uitgebreid is trouwens niet juist.

De statistische cijfers duiden aan, dat in 1926 ongeveer eenzelfde oppervlakte met bieten werd be-teeld, als gemiddeld gedurende de jaren 1911 tot en met 1915 het geval was.

De productiekosten van suikerbieten zijn sinds den oorlog zeer gestegen door de hoogere arbeidsloonen.

De indexcijfers der landbouwproducten over October geven het volgende te zien:

Index Akkerbouwproducten	128
Index suiker	107
Index productiekosten	159
Index arbeidsloonen	204

Hieruit blijkt, dat de algemeene toestand voor het landbouwbedrijf ongunstig is: de index der productiekosten overtreft in sterke mate dien van de akkerbouwproducten. In bijzondere mate is dit echter voor de suikerproductie het geval. Want de index der suiker is aanmerkelijk *lager* dan het gemiddelde, terwijl de index der productiekosten voor suikerbieten, aanmerkelijk het gemiddelde zal overtreffen, in verband met de groote aanwending van arbeid, die dit gewas vereischt en den grooten index, welke voor arbeidsloonen geldt.

* * *

Inmiddels zal het indexcijfer voor suiker in November aanmerkelijk hooger zijn door de sterke stijging, die de prijs heeft ondergaan. Daardoor zou de actie van den Bond, volgens Dr. Minderhoud, haar actualiteit verloren hebben. Ook met deze opvatting ben ik het niet geheel eens.

Wat toch is het geval. Evenals vóór de Brusselsche Conventie wordt de productie in het buitenland thans weer door allerlei maatregelen beschermd. Evenals toen, is ook thans weer overproductie daarvan het gevolg.

Deze overproductie behoeft niet buitengewoon groot te zijn om reeds een zwaren druk op den prijs uit te oefenen. Dr. H. C. Prinsen Geerlig's toonde dit onlangs aan in een artikel in de „Indische Mercuur“.

De algemeene protectie in het buitenland moet oorzaak zijn, dat in onbeschermden landen geproduceerd wordt beneden kostprijs, indien overigens de omstandigheden gelijk zijn. Wij zien nu het verschijnsel, dat niettegenstaande de groote producenten in Europa en ook Cuba reeds bescherming genieten, in die landen toch aangedrongen wordt op maatregelen, hetzij om meerdere bescherming, hetzij om te bevorderen, dat weer een internationale regeling tot stand komt.

Dit wijst erop, dat ook elders de rentabiliteitsgrens der suikerproductie bereikt is.

In Cuba kwam het inderdaad tot een ingrijpen van overheidswege en werd voor den oogst 1926 een restrictie voorgeschreven. Bovendien viel de Java-oogst tegen, zoodat Cuba en Europa een deel der productie konden afzetten naar het verre Oosten.

In een artikel in de Telegraaf van 9 November jl. zegt Dr. H. C. Prinsen Geerlig's hieromtrent:

„Het gevolg was, dat Cuba zijn suiker tegen een niet al te slechten prijs, die evenwel den planter verlies bracht, kon verkoopen en dat de zichtbare voorraad op den 31 Augustus 1926 niet al te overstelpend was.“

Sinds 9 November jl. is het voornemen van den president van Cuba bekend geworden om den komenden oogst te beperken op 4.500.000 ton of 500.000 ton lager dan de raming. Deze beperking heeft op de markt een enormen invloed uitgeoefend, geheel volgens het inzicht van Dr. Prinsen Geerlig's, dat betrekkelijk kleine wisselingen in de productie, van groote beteekenis zijn op de positie van het artikel.

Maar Dr. Prinsen Geerlig's is tevens van meening (zie het aangehaalde artikel in de Telegraaf) dat „betrekkelijk kleine middelen, zooals de restrictie van den Cuba-oogst voor één of meer jaren, of de beperking van den oogsttijd op Cuba tot een zeker aantal dagen of zelfs de gevolgen van een orkaan of

„van een regenperiode geen blijvende verbetering in „den algemeenen toestand brengen“.

Ik meende goed te doen de meening van deze autoriteit te stellen tegenover de opvatting van Dr. Minderhoud, die blijkbaar meent, dat de *momenteele* stijging van den suikerprijs aanleiding is, dat de actie van den Bond haar actualiteit verloren heeft.

Ik ben er van overtuigd, dat ieder lid van den Bond, meer dan welke Nederlander ook, wenscht, dat bescherming van de suikerindustrie achterwege zal kunnen blijven. Maar dat de toestand dezer industrie ernstig was, en nog is — ondanks de momenteele verbetering van de suikermarkt — moge uit het bovenstaande gebleken zijn.

Men vergeete daarbij niet, dat iedere inkrimping van de cultuur medebrengt een verhooging van de productiekosten van de geproduceerde suiker. Iedere beperking van de verwerkte hoeveelheid suikerbieten oefent invloed uit op de rentabiliteit van cultuur en industrie.

Daarom juist is het een groot gevaar af te wachten, totdat de nood het hoogste is. De gevolgen van inkrimping der cultuur beneden normalen omvang zouden vergeleken kunnen worden met den voortrollenden sneeuwbal, die ten slotte een lawine veroorzaakt.

Dat de Bond van Coöperatieve Suikerfabrieken gemeend heeft tijdig te moeten waken voor de ernstige gevolgen van den toestand mag haar zeker niet verweten worden. En dat haar actie praematuur zou zijn, mag op grond van het bovenstaande toch zeker worden tegengesproken.

J. M. VAN BOMMEL VAN VLOTEN.

Goes, 1 December 1926.

DE LOONEN DER AMSTERDAMSCHER GEMEENTEWERKLIEDEN.

Daar er zeker wel hier en daar nog steeds belangstelling zal bestaan voor de loonpolitiek van een onzer grootste werkgeefsters, moge hier, evenals dat in vorige jaren geschiedde, een en ander medegedeeld worden uit het onlangs verschenen verslag omtrent de bemoeiingen der gemeente Amsterdam in arbeidszaken over 1925. Waar, zooals men weet, in de loonpolitiek der hoofdstad slechts weinig pleegt te veranderen in den loop der jaren, doet enerzijds het feit, dat nu het jaar 1926 al weer ten einde neigt, geen afbreuk aan de actualiteit dezer gegevens, maar is er anderzijds, na hetgeen vorige jaren hieromtrent reeds werd opgemerkt, geen aanleiding voor uitvoeriger beschouwingen. Het grootste verschil tusschen de cijfers over 1924 en die over 1925 wordt veroorzaakt door het feit dat in het eerste jaar de pensioenpremie nog niet ten volle van het loon afgehouden was (slechts over een deel van het jaar), in 1925 wel.

Het geheele aantal werklieden bedroeg op 31 December 1925 11.402 (vorig jaar 11.373), van wie bij de diensten aangesteld 10.485 (vorig jaar 10.328) en bij de Arbeidersreserve 917 (vorig jaar 1045). Het totaal aantal *volwassen* werklieden bedroeg 10.697, waarvan bij de diensten 9780 waren aangesteld (8434 mannen en 1346 vrouwen) en dus bij de Arbeidersreserve 917 (811 mannen en 106 vrouwen). Het aantal jeugdige werklieden bedroeg 705 (nl. 580 mannelijke en 125 vrouwelijke). Het totaal aantal vrouwelijke werklieden in dienst van de Gemeente (grootendeels schoonmaaksters en waschmeisjes) bedroeg dus 1577, d.i. bijna 14 pCt. van het geheele aantal werklieden.

Het totaal bedrag, met inbegrip van den vacanti-toeslag en gratificatiën; dat den werklieden — volwassenen (met inbegrip van de reservisten) en jeugdigen — na inhouding van de pensioenkorting in 1925 werd uitbetaald, bedroeg f 20.151.005. Buiten den vacanti-toeslag en de gratificatiën werd, alleen aan loon, betaald f 19.900.762, ruim f 480.000 minder dan verleden jaar. Deze vermindering werd veroorzaakt doordat 8½ pCt. van het loon als pensioenpremie

ingehouden werd, de volle inhouding die de pensioenwet toestaat. Dit maakte een besparing uit van ruim f 644.000, waartegenover echter weer eenige meerdere uitgaven stonden door vermeerdering van het aantal werklieden en door bevordering naar hogere klassen.

De vacanti toeslag bedroeg f 20 voor volwassenen en f 10 voor de jeugdige werklieden.

Omtrent het weekinkomen worden de volgende cijfers gegeven.

Onder weekinkomen wordt verstaan al hetgeen werkelijk ontvangen is; bij het eigenlijke verdiende arbeidsloon (met inbegrip van oververdiensten) zijn dus gevoegd het eventueel genoten ziekingeld en het bij verlof en vacatie doorbetaalde loon — echter niet de vacanti toeslag en de gratificatiën — terwijl in mindering zijn gebracht de inhoudingen op het vaste weekloon voor pensioen en die wegens toegestaan verzuim voor eigen rekening, schorsing en boete.

Dit weekinkomen bedroeg gemiddeld voor alle volwassen arbeiders (de nulklasse, d.i. de werksters buiten beschouwing gelaten) f 37,23 (vorig jaar f 38,06). Het vaste (officieele) weekloon bedroeg gemiddeld f 38,13. Dat het gemiddelde inkomen f 0,90 hier beneden bleef, werd veroorzaakt vooral door den aftrek voor de pensioenpremie.

Per loonklasse bedroeg het gemiddelde weekinkomen (afgerond in halve gulden):

voor de 1e loonklasse	f 33,—	(vorig jaar f 34,50)
„ „ 2e „ „	34,50	„ „ „ 35,50)
„ „ 3e „ „	36,50	„ „ „ 37,50)
„ „ 4e „ „	37,50	„ „ „ 38,50)
„ „ 5e „ „	39,50	„ „ „ 40,50)

De hoogste individuele weekinkomens werden verdiend door werklieden uit de derde en vierde loonklasse (straatmakers en vrachtaarders); 62 werklieden hadden een gemiddeld weekinkomen van f 50 tot f 60, 1843 werklieden een tusschen f 40 en f 50.

De volgende staat geeft een overzicht van het gemiddelde uurinkomen per klasse en van de verschillende kosten die per gewerkt uur ten laste van de gemeente komen. Onder uurinkomen wordt verstaan het per gewerkt uur werkelijk verdiende arbeidsloon, berekend door het werkelijk verdiende loon te deelen door het aantal gewerkte uren.

Loonklasse	Aantal der werkl. op 31 Dec. 1925	Vast uurloon	Uur-inkomen	Kosten per gewerkt uur voor:					Totaal kosten sociale voorzieningen	Totaal kosten van een uur arbeid
				verlof en vacantie	Ziekte en ongeval	toelage en gratificatie	Pensioen			
0-Klasse Vr.	1199	48	49,51	1,90	3,68	0,81	3,32	9,71	59,22	
0-Klasse M.	33	54	57,79	1,45	0,22	0,68	3,15	5,50	63,29	
Klasse I..	527	71	77,71	3,26	2,86	0,91	5,48	12,51	90,22	
„ II..	816	74	82,62	3,51	2,67	1,14	5,83	13,15	95,77	
„ III..	1713	77	85,72	3,65	2,25	1,04	5,91	12,85	98,57	
„ IV..	3580	80 ^{1/2}	87,04	3,79	2,10	1,03	6,18	13,10	100,14	
„ V..	1879	84 ^{1/2}	91,21	3,91	1,77	0,99	6,47	13,14	104,35	
Dubb.aanst.	33	—	90,90	3,53	2,87	0,88	6,00	13,28	104,18	
Tot. gem.	9780	76	82,87	3,54	2,32	1,05	5,82	12,73	95,60	

Laat men de werklieden (vrouwen) van de nulklasse buiten beschouwing, dan bedraagt het gemiddelde, werkelijk verdiende uurinkomen voor de mannelijke werklieden 86½ cent en zijn de totaal kosten per gewerkt uur 99½ cent. De gemeente betaalt dus ongeveer een gulden voor ieder uur arbeid.

Aan de „rustende reservisten” d. z. de werklozen die in de arbeidersreserve zijn ondergebracht, werd uitbetaald een bedrag van f 82.600 (0,41 pCt. van het totaal aan de werklieden uitgekeerde bedrag). Deze reservisten ontvangen een garantieloon van f 22,32, welk loon echter door het verrichten van allerlei arbeid en bewakingsdiensten aanzienlijk hooger wordt: het gemiddelde weekinkomen der mannelijke reservisten bedroeg f 34,50; 73 reservisten verdienden gemiddeld f 40 tot f 49 per week, slechts 89 minder dan f 30.

De hier gegeven cijfers zijn een samenvatting van

de belangrijkste gegevens van het verslag. Uitvoeringe staten, die als gewoonlijk aan het verslag toegevoegd zijn, geven gedetailleerde overzichten van het aantal arbeiders en van de loonen en inkomens, bij de verschillende onderdeelen verdiend, terwijl verder ook omtrent de ambtenaren talrijke gegevens verstrekt worden.

Mr. J. BIERENS DE HAAN.

HET EMIGRATIEVRAAGSTUK IN NEDERLAND.

Jaarlijks neemt de bevolking van Nederland met ruim honderd duizend zielen toe en een zoodanig groote aanwas is nog zeker gedurende tal van jaren te verwachten, vóórdat, mits bij voortgaande vermindering van het geboortecijfer, de jaarlijksche toename geleidelijk kleiner wordt en ten slotte waarschijnlijk een evenwichtstoestand intreedt tusschen geboorte- en sterftecijfer.¹⁾

Inmiddels wordt het vooralsnog elk jaar moeilijker om in Nederland een bestaan te vinden. Reeds thans is een belangrijk aantal personen vrijwel permanent werkloos.

De vooruitzichten voor de komende jaren geven geenszins reden tot optimistische verwachtingen, zelfs niet bij eene belangrijke opleving van handel en industrie en niettegenstaande de landaanwinst door drooglegging der Zuiderzee, waarop naar schatting slechts een 200.000 menschen, dus een aantal overeenkomend met een tweejarig accres der bevolking, een bestaan zal kunnen vinden.

Wel opent, gelukkig, Nederlandsch-Indië nog aan velen een uitweg, maar het aantal, dat daar loonend werk kan vinden, is toch beperkt, ook omdat Nederlanders er in het algemeen slechts in leidende betrekkingen terecht kunnen.

Een deel van onze landgenooten zal daarom, hoe ongaarne misschien ook, gedwongen zijn om in den vreemde een bestaan te zoeken.

Naast die emigratie uit noodzaak zal er bovendien steeds zijn de emigratie van hen, die gebruik willen maken van de betere vooruitzichten, welke sommige immigratielanden bieden, 't zij dat de economische toestanden er beter zijn of dat er overvloedig goede grond beschikbaar is tegen lage prijzen, enz.

Al overtreft dan ook thans het aantal emigranten uit Nederland het aantal immigranten in Nederland slechts betrekkelijk weinig — zooals blijkt uit de statistiek van vertrek en vestiging — toch lijkt het geen twijfel, dat emigratie voor ons land van belang is en in de komende jaren in toenemende mate van belang zal zijn.

Te betreuren valt dan ook, dat emigratie voor onze landgenooten in de laatste jaren belangrijk moeilijker is geworden,²⁾ doordat in vrij wel alle voor ons in aanmerking komende immigratielanden de economische toestanden minder gunstig zijn, terwijl het voor ons beste overzeesche immigratieland, de Vereenigde Staten van Amerika, de immigratie sterk heeft beperkt en doordat de vervoerkosten nog steeds drie maal zoo hoog zijn als vóór den wereldoorlog.

Ook verschillende Europeesche landen bemoeilijken het binnenkomen van vreemde arbeidskrachten.

Er is echter kans — nog geen zekerheid — dat het aantal in Nederland geboren en, dat jaarlijks in de Vereenigde Staten mag binnenkomen, in Juli 1927 met ongeveer 1000 wordt verhoogd. Verder bieden verschillende immigratielanden nog zooveel goede kansen, dat een groeiende emigratie uit Nederland en zelfs in belangrijke mate, zeer wel mogelijk is.

Zal dat echter geschieden, dan moet aan treklustigen het nemen van een besluit om te emigreeren gemakkelijk worden gemaakt, zoowel door zakelijke, onopgesmukte, betrouwbare inlichtingen over de immigratielanden te hunner beschikking te stellen, als

¹⁾ Zie: „Enkele belangrijke Demografische feiten” door H. W. Methorst in Mensch en Maatschappij, October 1926.

²⁾ Zie: „Emigratie in verband met het bevolkingsvraagstuk in Nederland” door Jhr. J. C. C. Sandberg. Haagsch Maandblad Juli 1926.

door ze te beschermen tegen overdreven of valsche voorspiegelingen, tegen misleiding.

Hoe staat het nu in dit opzicht hier te lande?

De oppervlakkige beoordeelaar zal geneigd zijn hierover gunstig te oordeelen, omdat de propaganda voor emigratie en de werving der emigranten door de Nederlandsche wetgeving niet in het minst belemmerd wordt.

Het zal hun misschien vreemd in de ooren klinken, dat ondergeteekende van meening is, dat juist die vrijheid aan een toenemen der emigratie ernstig schaadt.

Wat toch is het gevolg van die vrijheid, die beter bandeloosheid ware te noemen?

Het gevolg is, dat practisch gesproken, het aan ieder hier te lande vrij staat om tot emigratie te verleiden, al geschiedt dit onder valsche voorspiegelingen, met verkeerde voorstelling van toestanden en onder beloften, die niet nagekomen worden.

De treklustige hier te lande is vogelvrij wild voor de wervers, die aan zijn emigratie hopen te verdienen.

Wat er verder van dien emigrant terecht komt, of hij al of niet slaagt, is voor die wervers van geene of van geringe beteekenis.

Het resultaat is, dat een belangrijk deel dier emigranten in het vreemde land ernstig wordt teleurgesteld, dat sommigen er totaal mislukken, anderen zeer veel ellende doormaken, die hun bespaard had, kunnen worden, weer anderen spoedig naar het Vaderland terugkeeren niet alleen teleurgesteld, maar ook armer dan toen zij gingen en dikwijls moreel gekniakt.

Deze teleurgestelden, mislukten, enz. geven uiteraard een ongunstig oordeel over het immigratieland; terwijl voor een toenemende emigratie naar een vreemd land juist gunstige berichten der reeds geëmigreerden noodig en de belangrijkste aansporing zijn.

Waarom bedraagt het aantal aanvragen voor een visum voor de Vereenigde Staten nu reeds een 15.000, terwijl er jaarlijks slechts 1648 in Nederland geboren in dat land mogen binnenkomen volgens de thans geldende bepalingen, en er bovendien nog duizenden zijn, die geen visum aanvragen, omdat zij weten toch in jaren niet aan de beurt te zullen komen?

Omdat de berichten uit dat land, van familieleden en kennissen, gunstig luiden, omdat er daar werk is voor iedereen, die handen aan het lijf heeft en bereid is aan te pakken.

De drang om naar de Ver. Staten te trekken is groot en zou nog veel grooter zijn, als er jaarlijks meer treklustigen werden toegelaten, terwijl er voor de Vereenigde Staten vrijwel geene propaganda wordt gemaakt noch wordt geworven.

En het is opmerkelijk, dat bij alle propaganda en werving voor andere landen, die voor sommige zeer intensief wordt gevoerd en waaraan groote sommen worden uitgegeven, niettemin de treklust naar die landen miniem is.

Dit is uiteraard een gevolg van het feit, dat die landen bij lange na niet de goede kansen bieden, welke er in de Ver. Staten zijn, maar ook een gevolg van de bekrompen inzichten van de geldelijk belanghebbenden bij emigratie en hun zucht naar onmiddellijk geldelijk voordeel.

Werd de emigratie naar die landen omzichtig geleid, werden door juiste voorlichting degenen teruggehouden van emigratie, die er geen kans van slagen hebben en gingen er dus in 't algemeen slechts treklustigen heen, die er succes behaalden, dan zouden de gunstige berichten van die geslaagden leiden tot een wassenden stroom van emigranten naar dat land, d.w.z. van emigranten, die er in hun beroep kansen hebben, terwijl zij dan aldaar den steun van hunne reeds gevestigde familieleden of kennissen zouden hebben.

In den loop der tijden zouden dan ook de kansen om in andere beroepen te slagen er grooter worden,

hetgeen weer tot toeneming der emigratie zoude leiden.

Maar daarvoor is wat geduld noodig en moet men meer in de toekomst zien, in stede van uit te zijn op onmiddellijk voordeel en dat geduld hebben de belanghebbende wervers niet.

Van de agenten en onderagenten dier wervers is dat te begrijpen, want hunne inkomsten hangen af van het aantal aangebrachte emigranten, hetgeen één der oorzaken is van de misstanden in het emigratiebedrijf.

Dat de groote belanghebbende organisaties echter geen beter begrip toonen, getuigt van weinig doorzicht en is ook een gevolg van concurrentie.

Het is daarom echter zaak, dat de Regeering maatregelen treft om de emigratie beter te regelen en dat niet alleen en ook niet in de eerste plaats om daardoor de emigratie te bevorderen, maar bovenal om de Nederlanders te beschermen tegen de overdreven en de zoo herhaaldelijk voorkomende valsche voorspiegelingen der wervers.

Onze beschamend achterlijke wetgeving op emigratiegebied,¹⁾ die nl. dagteekent van het jaar 1861 en feitelijk niet anders is dan een wet op den doortocht en het vervoer van landverhuizers, geeft aan onze treklustige landgenooten die bescherming niet.

In ons land mag geen margarine als roomboter worden aangeprezen, doch wel mogen de emigrantenwervers hier den treklustigen voorspiegelen, dat het in het door hen aangeprezen immigratieland alles is „bortertje tot den boom”, terwijl in werkelijkheid de op het brood voorspiegelde roomboter hoogstens margarine is, als zelfs ook die niet ontbreekt.

Beschamend achterlijk is onze Wetgeving op dit gebied bij die van de meeste andere Europeesche landen, zelfs bij die van jonge Staten als Polen, Joegoslavie, e.a.

En niettegenstaande al jaren lang in geschrifte en ook mondeling, o.a. eenige keeren in de Tweede Kamer, is aangedrongen op verbetering der wetgeving, is nog steeds geen paal en perk gesteld aan het afkeuwerswaardig bedrijf der wervers, dat vooral daarom zoo weerzinwekkend is, omdat hunne slachtoffers voor het grootste deel behooren tot de weinig ontwikkelden en weinig bezittenden.

Deze weten meestal zeer weinig of niets van het immigratieland af, soms zelfs niet waar het ligt en zij moeten om hun emigratieplan uit te voeren, meestal veel van wat zij nog bezitten, zoo niet alles, te gelde maken om de kosten te bestrijden.

Voor hen is mislukking materieel een ramp, terwijl de moreele schade zeer ernstig kan zijn.

De toestand, zooals ze nu in Nederland is, maakt, dat de treklustigen „kopschuw” worden. De tegenstrijdige inlichtingen, die nu en dan in de pers voorkomende en van familie of kennissen ontvangen ongunstige berichten, de terugkeer van mislukten, de waarschuwingen tegen gevaarlijke wervers, die nu wel moeten worden verspreid om het gevaar ten minste eenigszins te keeren, zijn oorzaak, dat de treklustigen niet meer weten waaraan zich te houden en dat de emigratie ernstig wordt geschaad.

Dat ingrijpen noodig is, werd ook vastgesteld in de bijeenkomsten van de emigratiecommissie van het internationaal Arbeidsbureau in de maand Augustus 1921 te Genève gehouden, waarin onder meer de navolgende resoluties werden aangenomen:¹⁾

„(10). Het is wenschelijk, dat elk lid (van het internationaal arbeidsbureau, S.) zich verbindt een staatstoezicht in het leven te roepen op de ondernemers en agenten, die zich bezig houden met het vervoer ter zee en te land.

¹⁾ Zie: Landverhuizing en de Nederlandsche landverhuizingwet door Jhr. J. C. C. Sandberg, Econ.-Stat. Berichten 5 Maart 1924.

²⁾ Zie: De besluiten genomen door de Emigratie-Commissie der Internationale Arbeidsorganisatie in hare bijeenkomsten in de maand Augustus 1921 door Jhr. J. C. C. Sandberg. Econ.-Stat. Berichten van 19 October 1921 en het Jaarverslag der Nederlandsche Vereeniging „Landverhuizing” over 1925.

der emigranten, op de emigratieagenten en onderagenten, op de emigratiebureau's of elk ander bureau dat vervoerbiljetten aan emigranten levert, op de wervingsagenten en arbeidsbemiddelingsagenten voor het buitenland en in het algemeen op allen, die belang hebben bij bevordering der emigratie en die werkzaam zijn binnen het landsgebied.

(11). Elk lid verbindt zich alle voorradige inlichtingen, betrekking hebbend op emigratietoestanden, zoo mogelijk kosteloos, ter beschikking van belanghebbenden te stellen.

(12) Elk lid verbindt zich alle propaganda voor emigratie, waarbij van valsche voorlichtingen gebruik gemaakt wordt, te onderdrukken."

Die Commissie bestond uit vertegenwoordigers van verschillende Regeeringen, van werkgevers en van werknemers en telde vele deskundigen op emigratiegebied uit de belangrijkste emigratie- en immigratielanden, zoodat aan de aangehaalde resoluties ongetwijfeld groote beteekenis moet worden toegekend.

Ten einde aan den in Nederland bestaanden wan-toestand een einde te maken, zal de Regeering de voorlichting van de treklustigen en de propaganda voor emigratie aan alle belanghebbenden bij emigratie moeten verbieden.

De voorlichting zal slechts mogen geschieden of door een Rijksorgaan of (en) onder bepaalde voorwaarden en onder toezicht der Regeering door organisaties, die hoegenaamd geen belang hebben bij het emigratiebedrijf.

Propaganda moet eveneens slechts worden vergund aan organisaties of personen, die hoegenaamd geen belang hebben bij de emigratie van treklustigen en dan eveneens onder Regeeringstoezicht en onder bepaalde voorwaarden, terwijl de propaganda zich zal hebben te bepalen tot het onder de aandacht brengen van de mogelijkheden voor een bestaan, welke de voor Nederlanders geschikte immigratielanden bieden, met nadrukkelijke vermelding daarbij van de bezwaren aan emigratie verbonden en van de moeilijkheden, die te overwinnen zijn.

Nimmer zal deze propaganda mogen zijn eene poging om personen over te halen tot emigratie te besluiten. Want dat is altijd af te keuren. De drang om weg te trekken moet van de menschen zelf komen, het besluit niet onder den invloed van anderen worden genomen. Want zelfs al zijn de kansen in het immigratieland nog zoo goed, dan nog laadt men een zware verantwoordelijkheid op zich, als men een persoon of een gezin tot emigratie „overhaalt”.

Mislukking en ellende zijn toch, ook in het meest belovende immigratieland, niet uitgesloten en nimmer geheel te voorkomen. Wanneer voorlichting en propaganda aan de belanghebbenden bij emigratie verboden zijn en de werving en arbeidsbemiddeling zijn onder Regeeringstoezicht gesteld, dan is te verwachten een groeiende emigratie, als gevolg van betere voorbereiding der treklustigen, vertrouwen in de inlichtingen en belangrijk minder teleurstellingen en mislukkingen.

Tegenstanders van deze maatregelen verwachten weliswaar daarvan eene belemmering der emigratie, maar geven daarmee slechts blijk van weinig inzicht in het vraagstuk.

Ook zijn er die vermeenen, dat het niet gewenscht en niet billijk is, alle belanghebbenden bij emigratie in deze een zelfde maatstaf aan te leggen; zij zijn van oordeel, dat er groote organisaties in het emigratiebedrijf belanghebbend zijn, die zeer goed in staat zijn om de belangen der emigranten te behartigen, die er belang bij hebben, dat de door hare organisatie aangeworvenen ook slagen en die zich moeite en kosten getroosten om die immigranten daarbij behulpzaam te zijn.

Daartegenover zij opgemerkt, dat die organisaties toch steeds in de eerste plaats hun eigen belang op het oog hebben, terwijl het succes der immigranten slechts in zooverre voor hen weegt als het aan de belangen der organisatie ten goede komt, terwijl zij aan de mislukten toch ook verdienen.

Maar bovendien, al waren de belangen der emigranten in hunne handen in zekere mate veilig, dan nog zou het niet toelaatbaar zijn aan die organisaties vrijheid van voorlichting en propaganda te geven en evenmin om ze vergunning te verleen tot ongecontroleerde werving en arbeidsbemiddeling, al ware het alleen maar omdat het niet mogelijk zal zijn in deze onderscheid te maken tusschen de wolven en de wolfshonden, nog daargelaten, dat de beste bedoelingen van de leidende personen dier organisaties meestal met voeten getreden worden door ondergeschikten, in casu door werfagenten en onderagenten en door plaatsingsagenten, zooals in de practijk herhaaldelijk is gebleken.

Ook de zorg voor de godsdienstige en zedelijke belangen onzer emigranten eischt, dat het emigratiebedrijf aan Regeeringstoezicht onderworpen is, in het bijzonder de arbeidsbemiddeling, welke ook daarom dus niet zonder meer aan de goedwillende, maar niettemin bij het bedrijf belanghebbende, organisaties mag worden overgelaten. Bovendien als die goedwillende organisaties het ernstig meenen met de belangen der emigranten, dan kunnen zij er niets op tegen hebben, dat de treklustigen zakelijke, onopgesmukte, betrouwbare inlichtingen ontvangen van een niet belanghebbende instelling.

En de contrôle op hunne werving en arbeidsbemiddeling behoeven zij dan toch zeker niet te vreezen.

Er is dus juist voor die organisaties geene aanleiding om daartegen stelling te nemen.

Zij zouden in gemoede hunne kaarten kunnen openleggen.

Verzet van die zijde geeft dan ook reden om aan hunne goede bedoelingen te twijfelen.

Ten einde de emigratie uit Nederland in goede banen te leiden en haar groei te bevorderen, verdient het voorts aanbeveling maatregelen te treffen om de immigranten ook in den vreemde, althans in den eersten tijd na hunne aankomst aldaar, met inlichtingen en raad ter zijde te staan.

Hierbij zouden de Nederlandsche consulaire ambtenaren en te vormen organisaties van betrouwbare Nederlanders in het vreemde land belangrijke diensten kunnen bewijzen, waarbij dan samengewerkt zou kunnen worden met vorenbedoelde, het goede willoende, organisaties in het immigratieland, die belang hebben bij de vestiging en het slagen der immigranten, mits bij die samenwerking ook weer de noodige contrôle wordt uitgeoefend en slechts voor zoolang de gestie dier belanghebbende organisaties geene aanleiding geeft tot gerechte klachten.

In verschillende immigratielanden treden reeds dergelijke organisaties, of op zichzelf staande personen, geheel belangeloos en kosteloos in het belang onzer landgenooten op, in samenwerking met de Nederlandsche Vereeniging „Landverhuizing”.

Voorts ware aan de Nederlandsche consulaire ambtenaren op te dragen hunne aandacht te schenken aan de kansen voor vestiging van Nederlanders in hun ressort.

Ten slotte ware door de Regeering ernstig te overwegen om met de Regeeringen der immigratielanden overeenkomsten aan te gaan, waardoor en de belangen onzer emigranten en die van het immigratieland zouden kunnen worden gediend, zooals bijv. zijn gesloten tusschen Frankrijk en Polen, Frankrijk en Italië, enz.

Volgens een artikel in het Vaderland zou het ontbreken van een zoodanige overeenkomst tusschen ons land en Frankrijk oorzaak zijn, dat de Nederlanders in Frankrijk gevestigd, bij de inkomstenbelasting den belangrijken aftrek voor vrouw en kinderen missen (3000 frs. voor elk), niettegenstaande de Franschen in Nederland hiervan wel genieten.

Moge de huidige Regeering blijk geven een open oog te hebben voor het toenemend belang, dat emigratie voor ons land heeft en zal hebben en daarvan spoedig doen blijken door indiening eener wet op de emigratie, waarin de belangen onzer treklustigen en

onzer emigranten afdoende worden beschermd.

Zij moge ons echter vooral geene wet brengen, waarin getracht wordt om òn de kool òn de geit te sparen.

Dan handhave men nog beter onze totaal verouderde wet, waarvan het ten minste zeker is, dat ze géén bescherming oplevert, wat nog te verkiezen is boven een nieuwe wet, die een schijn van bescherming zou brengen, maar in wezen de toestanden onveranderd zou laten.

J. C. C. SANDBERG.

's-Gravenhage, 26 November 1926.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE VOORUITZICHTEN VOOR HET ZAKEN DOEN MET RUSLAND.

Geh. Reg. Rat Georg Oleinow te Berlijn schrijft ons:

De groote strijd in den boezem van de communistische partij over den koers, dien het economisch leven in den Sovjetstaat dient in te slaan, is beëindigd. Onder leiding van den Grusinischen boerenzoon Stalin heeft die richting gezegevierd, welke de vermaning van Lenin om economisch op de boerenbevolking te steunen, tot programma heeft verheven. De leuze der „industrialisering” krijgt daardoor een meer gematigden klank. De industrie zal in de toekomst niet meer om der wille van haarzelf, en om een industrieel arbeidersproletariaat in het leven te roepen, uit den bodem gestampt worden, doch uitsluitend overeenkomstig de behoeften van den landbouw. De land- en boschbouw zullen als de voornaamste dragers van den export ten sterkste behartigd worden.

Deze zwenking beteekent zonder twijfel, dat de ontwikkeling in rustiger banen geleid wordt, beteekent, dat alle krachten van de partij en van den Staat vereenigd worden ter bereiking van een praktisch doel: bevordering van den export.

Als exportartikelen komen voornamelijk in aanmerking: aardolie, hout, tarwe en rogge, hennep en vlas, en pelswerk.

Afgezien van aardolie, waarvan de uitvoer zich gunstig ontwikkelt, is de geheele uitvoer teruggelopen of zóó duur geworden, dat zij verliesgevend werd voor den Staat. Tot welk een bedrag deze verliezen op den export gestegen zijn, is bij de wijze, waarop de Sovjetunie haar boekhouding voert, niet vast te stellen. Zelfs schattingen, die aanspraak op bruikbaarheid maken, zijn onmogelijk. Wij kunnen enkel waarnemen, dat er een wanverhouding heerscht tusschen de betalingsmiddelen van den Staat en de behoeften van de volkshuishouding. Daar vloeit uit voort, dat de buitenlandse handel, ten minste onder de tegenwoordige omstandigheden, niet bij machte is de geldmiddelen te verschaffen, die noodzakelijk zijn om het economisch leven gaande te houden. De inkomsten uit belastingen verkrijgen zoodoende een grootere beteekenis.

Tot het vorige jaar rekende men in Moskou aldus: de export van aardolie, van landbouwproducten en van pelswerk verschaft de Sovjetregering de noodzakelijke deviezen om al datgene in het buitenland te koopen, wat voor den opbouw van de industrie noodzakelijk is.

Terzelfdertijd heeft men het binnenlandsche handelsapparaat vernield door de verdrukking der particuliere ondernemers, zonder bij machte te zijn een gelijkwaardig Staatsapparaat daarvoor in de plaats te stellen. Men heeft zoodoende belastingbronnen vernietigd. Thans hoopt men, dat de boeren zelf coöperaties zullen vormen, dat zij zullen afzien van het herstel van den particulieren handel en dat zij door den uitbouw van coöperaties het handelsapparaat van den Staat zullen steunen. Wij gelooven niet, dat deze ontwikkeling snel zal gaan en wel om de eenvoudige reden, dat de boer individualist is geworden en dat het handelsapparaat van den Staat zich van jaar tot jaar meer op de boerenbevolking zal moeten instellen en zoodoende de poorten voor het individualisme zal moeten openen. Slechts in Siberië achten wij de

kans op een snelle ontwikkeling der coöperaties aanwezig.

De opgaven, waarvoor de Sovjethuishouding zich in de naaste toekomst zal gesteld zien, beperken zich tot het *herstel der verbindingen tusschen producenten en de wereldmarkt*. Dit beteekent eenerzijds: herstel van verkeerswegen, spoorwegen, havens, graanpakhuizen, silo's en sorteerinrichtingen; en anderzijds: herstel van een bij het economisch leven geïnteresseerd handelsapparaat, m.a.w. herstel van den particulieren handel in het binnenland.

Het feit, dat men voor een dergelijke opgave staat, zal misschien nog niet in de eerstvolgende maanden erkend worden, maar het zal toch zeker gedurende de huidige uitvoercampagne van graan terrein winnen. Het handelsapparaat *van den Staat* zal ook in het loopende productiejaar niet in staat zijn de noodzakelijke buitenlandse deviezen in voldoende hoeveelheid te verschaffen.

Voorloopig streeft de Sovjetregering ernaar den nood van het oogenblik te boven te komen door *rigoreuze bezuinigingen*. De bezuinigingen, die men voor oogen heeft, zijn echter met betrekking tot de behoeften slechts gering. Bovendien zijn maatregelen, die een inkrimping tot doel hebben, bijzonder geëigend critiek te wekken en om de arbeiders, die procentgewijze het scherpst getroffen worden, tot ontevredenheid te brengen. Een dergelijke bezuiniging wordt op een bepaald moment oneconomisch; zij beteekent een uitdrogen van het economisch leven en zulks temcer, daar ieder particulier initiatief onderdrukt wordt. Zij kan derhalve ook niet op de tegenwoordige wijze worden voortgezet; zij moet productief worden.

Wat beteekent heden ten dage productiviteit in een land als Rusland, waar de particuliere ondernemer principieel terzijde wordt gesteld en waar derhalve een belangrijke stijging van de draagkracht niet te verwachten valt?

Het beteekent, dat de *Staat* moet bouwen en wel op elk gebied: woningen, spoorwegen, fabrieken. De Staat moet de arbeidsmarkt tot leven brengen, opdat loonen het land binnenstroomen en uit de loonen belastingen terugvloeien naar de Staatskas en bestellingen naar de fabrieken.

Wat heden ten dage op dit gebied geschiedt, is slechts ten deele productief en in zijn beperktheid volkomen ontoereikend. De spoorwegen staan met een budget van 13.140 miljoen Roebel voor een nabije crisis. De ontwikkeling van enkele lijnen geschiedt door de afbraak van andere. Om de spoorwegen op het peil van 1913 te brengen, heeft de Staat in de komende jaren honderden miljoenen per jaar nodig. In het binnenland zijn zulke bedragen niet op te brengen. De belastingen op den landbouw moesten in het jaar 1925/26 met ongeveer 100 miljoen Roebel verminderd worden. Het tegoed der spaarders bedroeg op 1 September 1926 slechts 81 miljoen Roebel, terwijl het in 1913 in ronde cijfers 1½ milliard goudroebel of dertig keer zooveel bedroeg, d.w.z. ongeveer 2½ milliard van de huidige geldeenheid.¹⁾ Daarbij bestonden in 1913 ongeveer 7000 spaarbanken, thans echter 14.697. De kosten van beheer zijn dus snel gestegen. . . . Zonder verdere investeringen van grooten omvang kan de industrie geen noemenswaardige overschotten opbrengen. Hetzelfde geldt voor het grootlandbouwbedrijf van den Staat, waaraan men, als belangrijkste factor voor den graanexport, bijzondere opmerkzaamheid besteden wil.

Met eenige zekerheid zou men slechts de inkomsten uit den Staatsverkoop van brandewijn van 600 op 1200 miljoen Roebel kunnen brengen (950 miljoen goudroebel van vóór den oorlog).

Het is echter begrijpelijk, dat de Bolsjewistische regering ertegen opziet, dit verderfelijke middel geheel uit te buiten.

Zoo blijven *binnenlandsche leeningen* over.

¹⁾ 1 Goudroebel is gelijk 1,7 Tsjerwonetz-Roebel.

De Commissaris van Financiën, Brjuchanow, houdt dezen weg voor mogelijk voor zoover de omstandigheden een prikkel bieden om Staatsleeningen op te nemen. Zulke omstandigheden zouden voorhanden zijn, wanneer niet de inkomstenbelastingen zoo buitengewoon hoog waren, dat van de gunstige omstandigheden niets overbleef.

De Sovjetunie is, blijkens het voorafgaande, veroordeeld de binnenlandsche ontwikkeling tot een nog langzamer tempo te verminderen dan tegenwoordig het geval is, of tot *buitenlandsche leeningen over te gaan* en daarmee in de groote familie der overige staten terug te keeren.

De weg der leeningen is in verdekten vorm sinds lang betreden door het aangaan van goederencredieten. Deze credieten hebben een looptijd van maximum vier jaar. Zij zullen heden ten dage een bedrag van 700 millioen Roebel of ongeveer 11½ pCt. van het budget nauwelijks overschrijden. Zij zijn niet zonder meer een teeken van vertrouwen in de Sovjethuishouding van de zijde der credietgevers, ofschoon juist eenige van de grootere credietverleeningen uitsluitend op het persoonlijk vertrouwen van den leverancier berusten. Men dient ze eerder te beschouwen als een bewijs van oneenigheid tusschen de Westersche volken onderling en voorts als een gevolg van de werkloosheid in de diverse staten. In ieder geval drukken zij de hoop uit, en verdisconteeren deze, dat de Sovjetunie een tijdperk van vreedzame economische ontwikkeling, zij het langzaam, tegemoet gaat.

Na de *overwinning van Stalin* doet men goed in de eerstvolgende maanden de ontwikkeling in het binnenland, in het bestuursapparaat, in de vakverenigingen en in het partijapparaat opmerkzaam te bestudeeren en de regeering den tijd te laten zich in de nieuwe verhoudingen in te leven en een dienovereenkomstig inkoopplan op te stellen. Het lijkt mij niet nuttig op het moment in Moskou met belangrijke voorstellen tot zaken doen aan te komen. Wanneer de consolideering verder zal zijn voortgeschreden, zullen de Russen zelf hun *werkelijke* en met de uiterste spaarzaamheid getaxeerde behoefte te kennen geven. Dan zullen zij ook het bewijs dienen te leveren, dat de verdorring van het economisch leven, die wij thans vaststellen, geweken is voor een herleving. In dit verband lijkt het ons een verlies, dat niet slechts de Sovjetregeering heeft getroffen, doch evenzeer de geheele wereldhuishouding, dat de Sovjetgezant in Londen, L. B. Krassin, 's levens strijdperk heeft verlaten — en dat zoo korten tijd na het overlijden van Djerzinski. Krassin was een bijzonder geschikte bemiddelaar tusschen den starren staat der monopolies en de liberale huishouding in de overige wereld. Hij heeft, evenals Djerzinski, in zijn laatste levensjaren het *mogelijke* nagestreefd. Djerzinski was een man, die de autoriteit bezat om bij de Partij compromissen door te zetten. Bepaalde onderhandelingen zullen nu nog wel langer gerect worden en er zullen nog heel wat gesprekken tusschen de heeren Briand en Stresemann plaats vinden voordat *het Russisch economisch leven weer een deel van de wereldhuishouding is geworden*. De zekerheid in zaken zal niettemin in langzaam tempo toenemen.

NA DE RIJKSCONFERENTIE.

Prof. Dr. P. Geyl te Londen schrijft ons:

De Rijkskonferentie is geëindigd te midden van onderlinge gelukwenschen en tevredenheidsbetuigingen. Het is eigenlijk een onverwacht schouwspel geweest. Zooda ik u vantevoren schreef, heerschte er hier een zekere zenuwachtigheid bij het vooruitzicht van deze vergadering, en het was ook waarlijk een eigenaardig treffen: juist een conservatieve regeering in Engeland was geroepen om te presideeren over een conferentie, waar drie nationalistische Dominion-premiers op constitutioneele hervormingen zouden aandringen! Wat er van die constitutioneele hervormin-

gen terecht is gekomen, zullen wij aanstonds zien, maar in ieder geval is het gemeenschappelijk overleg en het passen en meten om tot allen bevredigende formules te komen goed afgevoerd. De Engelschen hebben er een verbazende slag van om „to let bygones be bygones” en om onder wat vorm dan ook de realiteiten van een situatie te erkennen en er hun voordeel mee te doen, en het is de moeite waard om daar den nadruk op te leggen, want vermoedelijk zal ook in de toekomst het Rijk daar heel wat meer aan te danken hebben dan aan de prachtigste rapporten en teksten. Het is bijvoorbeeld geen kleinigheid, dat het Balfour geweest is, die de sub-commissie, belast met de delicate taak van het bepalen der constitutioneele relaties, heeft voorgezeten. Geen naam placht in Ierland feller gehaat te worden dan de zijne en in Zuid-Afrika bewaart men ook ver van goede herinneringen aan hem. Toch is hij het nu met Ieren en Zuid-Afrikans over de „status” van hun landen, die hij weleer met politiemacht wou regeeren of met legermacht onder den voet loopen en onderwerpen, eens kunnen worden. Generaal Hertzog is terug naar Afrika gegaan met de meest nadrukkelijke verzekeringen, dat hij tevreden was met wat hij verkregen had. De Ieren zijn minder uitbundig, maar over 't algemeen kan men gerust zeggen, is er een ontspanning in de inter-imperiale stemming. Zoo goed als de conferentie van 1923 een onaangename atmosfeer achterliet, zoo zeker heeft deze de lucht gezuiverd.

Maar is dat geschied ten koste van den samenhang van het Rijk, zal misschien de een of andere lezer denken, die in een Nederlandsch blad heeft kunnen vinden, dat het constitutioneel rapport op de verscheuring van de laatste eenheidsbanden neerkomt. Of wel, men zal denken, dat de eenige verklaring is, dat de onnoozele dominions zich een keer te meer hebben laten foppen, want is in een ander Nederlandsch blad niet geschreven, dat zij nog steeds aan Engeland ondergeschikt blijven? En trouwens, ook de *Daily Herald* noemde het rapport verachtelijk „a masterpiece of evasion”.

Mij lijkt intusschen het eene inzicht zoowel als het andere er vlak naast. Het rapport brengt eigenlijk niets nieuws. Het formuleert slechts wat in werkelijkheid al lang bestond. Op zijn hoogst kan men zeggen, dat het de laatste belemmeringen van formeelen aard voor een onontkoombare ontwikkeling uit den weg ruimt. Het is dus begrijpelijk, dat allerlei leden van de Conferentie — vooral de Australiërs, en ook de Canadeezen soms — en allerlei buitenstaanders voortdurend wat ongeduldig herhaalden: die constitutioneele haarkloverijen zijn niet van wezenlijk belang, laat ons ander werk niet verzuimen. Zij waren niet heelemaal in het ongelijk, en toch, voor anderen, wier opvatting door hun eigen omstandigheden bepaald werd, moest de constitutioneele kwestie van verbaasd gewicht zijn, en ook al zouden zij toegeven, dat de „status” der dominions door de Conferentie niet echt veranderd is, dan nog zou voor hen de formuleering van wat feitelijk reeds erkend werd, belangrijk blijven.

Het strijdbaar nationalisme, waarmee Zuid-Afrikaansche en Iersche staatslieden nu eenmaal rekening moeten houden, hecht aan formules. Het is achterdochtig, het lijdt aan een inferioriteitscomplex, waardoor men zich gauw verongelijkt voelt, het staat op zijn rechten. Dat alles is het tegenovergestelde van de rijpe verdraagzaamheid en plooibaarheid, die de Britsche staatsmanskunst kenmerken en die de levensadem van het Rijkorganisme behooren te zijn. Door aan die nationalistische zucht tot formules toe te geven, helpt men de lastige broeders over hun achterdochtigheid heen en maakt hun het aannemen van den „Rijksgesest van samenwerking gemakkelijker. 't Zou trouwens onbillijk zijn niet te erkennen, dat in elke associatie de zwakkeren den steun van nauwkeurige definitie van rechten en plichten het meest behoeven, ofschoon dat het feit niet wegneemt, dat de

praktijk van de machtigste in dezen Bond, de Engelsche regeering, in de laatste jaren zich naar de beginselen, die in den toestand al lagen opgesloten en die nu openlijk aanvaard zijn, steeds heeft moeten voegen.

Vrijheid en gelijkheid, ik heb ze bij alle vorige gelegenheden al de grondslagen van de Rijkskonstitutie genoemd. Zij zijn nu formeel als zoodanig erkend. In het rapport van Balfour's commissie, dat door de Conferentie bekrachtigd is, worden de dominions en Groot-Brittannië, met uitsluiting dus van Indië en de koloniën, als een afzonderlijke groep voorgesteld en van de positie en onderlinge betrekkingen van de leden van die groep heet het dan: „Het zijn zelfbesturende gemeenschappen binnen het Britsche Rijk, gelijk in rang (status), op geenerlei wijze aan elkander ondergeschikt in eenig opzicht van hun inwendige of uitwendige aangelegenheden, ofschoon door een gemeenschappelijke getrouwheid jegens de kroon vereenigd en vrijelijk als leden van het Britsch Gemeenebest van Natien verbonden". De formule geldt voor Groot-Brittannië en de dominions gelijkelijk en men kan geen volstrekte erkenning van het opgeven door Engeland van alle aanspraak op voorrecht of voorrang verlangen.

Maar natuurlijk, daarmee is alles niet gezegd. Het rapport zelf komt daar rond voor uit. „De beginselen van gelijkheid en gelijkvormigheid", aldus leest men er, „passende bij status, strekken zich niet volledig uit over functie." In diplomatie en defensie, bijv., zoo ongeveer gaat het voort, blijft een noodzaak voor aanpassing aan omstandigheden bestaan. En hiermee is voldoende gezegd, dat men in die zaken nog net als vroeger zal moeten blijven zoeken en tasten, confereren en onderhandelen, kibbelen van tijd tot tijd en compromissen sluiten. Formeel heeft men ook hier uit het abstracte beginsel de consequenties getrokken. Men herinnert zich, dat Chamberlain het verdrag van Locarno onderteevend had met volmacht van den Koning, geadviseerd door de Engelsche regeering alleen; en dat het verdrag formeel geldende voor heel het Britsche Rijk, een artikel bevatte, volgens hetwelk de dominions eerst door afzonderlijk toetreden de verplichtingen van het verdrag op zich zouden nemen. In het vervolg zal zulk een bepaling onnoodig zijn. Op advies van de Engelsche regeering alleen zullen geen volmachten meer worden uitgevaardigd, die, zij het ook maar in naam, de dominions binden. Afzonderlijke diplomatieke vertegenwoordiging van de dominions was al niets nieuws meer; zij ontvangt nogmaals den zegen van dit rapport, en zal nog wel in enkele gevallen behalve die van Canada en de Vereenigde Staten worden toegepast.

Een wezenlijk belangrijk besluit is ten opzichte van de gouverneurs der dominions genomen. Hier wordt erkend, dat de bestaande toestand, ofschoon reeds sterk gewijzigd onder den invloed van de ontwikkeling der verhouding tusschen de dominions en het moederland, nog anomalieën bevat, en een constitutioneele regel wordt gesteld, die het verdwijnen van die anomalieën zeker zal verhaasten. De gouverneur-generaal van een dominion moet niets dan de vertegenwoordiger der kroon zijn, niet meer dienen als tussenpersoon in het verkeer tusschen de Engelsche regeering en de regeering van het dominion. Voor dat verkeer zullen dus nieuwe ambtenaren komen, maar dit wordt in het rapport niet nader uitgewerkt. De veel-omstreden kwestie van Appèl op het juridisch Comité van de Engelsche Privy Council is onopgelost gebleven, maar er is vastgesteld, geheel in overeenstemming met het algemeene beginsel, dat de wenschen van elk dominion hieromtrent den doorslag geven zullen.

Men kan al deze constitutioneele overwinningen van de vrijheid- en gelijkheid-gedachte het logisch uitvloeisel noemen van begrippen omtrent de verhouding van moederland en dominions, die al lang aanvaard waren. Er is in Engeland zoo goed als geen ongunstige critiek op geoefend. Eigenaardig genoeg

komt er wel kritiek uit Canada en Australië, waar conservatieve imperialisten vreezen, dat men te ver is gegaan. Wat men daar vooral ongaarne zien zou, is dat Engeland, op de volmaakte zelfstandigheid van de dominiële buitenlandsche politiek wijzende, er de wenschelijkheid uit zou afleiden, dat de dominions ook de volle verantwoordelijkheid van hun verdediging droegen. Maar die zoo redeneeren, verwarren m.i. de zelfstandigheid op papier met die in de werkelijkheid. In de werkelijkheid heeft Downing Street nog steeds de leiding en volgen de dominions die vrij gedwee. 't Is waar, dat zij er niet aan gedacht hebben om het verdrag van Locarno mee te ondertekenen, maar zij hebben niettemin Chamberlain's politiek openlijk geprezen. In de mandaten-kwestie protesteeren Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland samen met Engeland tegen de befaamde vragenlijst. In de kwestie van verplichte arbitrage, waar men wist, dat Canada en de Iersche Vrijstaat voor voelden, hebben niettemin alle dominions zich bij Engeland aangesloten en wat meer is, besloten ook in de toekomst niet zonder nader overleg afzonderlijk te handelen.

In wezen is dus de toestand gebleven zooals hij was. De twee kwesties, waarover met recht twijfel mag bestaan, maar die enkel wanneer de crisis daar is tot oplossing kunnen komen, de kwestie van het recht van afscheiding en die van de positie der andere Rijksdeelen als één hunner in oorlog geraakt, zijn niet aangevoerd. Na als voor deze Conferentie blijft de voornaamste Rijksband de wil tot samengaan van de deelen. Het duidelijker formuleeren van elks rechten en vrijheid tast dien band niet aan, integendeel, men zou eer kunnen zeggen — en dit is zeker wat de Engelsche staatslieden ervan hopen — dat het hem verstevigt. Maar dit zal afgewacht moeten worden. De zucht naar formules van de nationalistische partijen in het Rijk is misschien nog niet bevredigd. Of zoo zij aan formules genoeg hebben, zullen zij misschien, in plaats van zich verzadigd te toonen, met zooveel te meer ijver zich op de resten van wezenlijke afhankelijkheid werpen. Dat zal afhangen van politieke en partijontwikkelingen in elk van de betrokken landen. Generaal Hertzog wil ongetwijfeld niets liever dan dat het nationalisme in zijn land zich nu tevreden verklaren zou en zijn aandacht op ontwikkeling binnen het ter Conferentie opgetrokken kader richten. Maar Smuts bewijst het Rijk een slechten dienst door de Hertzogieten te tarten nu ook openlijk en uitdrukkelijk hun voormalig separatisme te verloochenen. Zoo zijn er bijzondere omstandigheden in elk Rijksdeel en de tijd zal leeren, wat over 't algemeen de uitwerking van de Conferentie van 1926 op de hechtheid van het Rijk zijn zal.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

Een daling van het algemeene niveau der goederenprijzen, schrijft „The Economist", wordt in het indexcijfer weerspiegeld, dat, op 4185, een daling van 52 punten vertoont, vergeleken met einde October. De afzonderlijke handelsartikelen vertoonden bijna evenveel stijgingen als dalingen, maar, terwijl de wijzigingen in het algemeen weinig beteekenden, waren er eenige belangrijke dalingen. De eerste tabel op pag. 1085 toont de veranderingen in ieder der vijf groepen en in het totaalcijfer.

Men ziet, dat de eerste levensbehoefden verantwoordelijk zijn voor bijna de helft der totale daling en onder deze levensbehoefden geven buitenlandsche tarwe, meel en rijst de voornaamste dalingen te zien. Onder de minder belangrijke voedingsmiddelen wog een verdere stijging van suiker gedeeltelijk op tegen een daling van boter. In de groep weefstoffen bleef ruwe katoen feitelijk onveranderd, ondanks de verdere stijging der officieele raming van den Amerikaanschen oogst. Katoenen garen en doek daalden in den loop der maand en ook zijde daalde scherp, doch wolprijzen bleven onveranderd. In de groep delfstoffen

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
„ Dec. 1924	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
„ Nov. 1925	918½	704½	1174½	737½	787	4322	196,4
„ Dec. „	936½	679	1120	733	782½	4251	193,2
„ Jan. 1926	892½	694½	1117	726½	758½	4189	190,4
„ Febr. „	884	699	1058	736	762	4139	188,1
„ Mrt. „	880	688	1025½	723½	771	4088	185,8
„ Apr. „	894	678½	1000	714	766½	4053	184,2
„ Mei „	885½	681	978½	718½	765½	4029	183,1
„ Juni „	893½	682½	963½	735	760½	4035	183,4
„ Juli „	910	678½	945	763	748½	4045	183,9
„ Aug. „	914	695	954	849	744	4156	188,9
„ Sept. „	893	708	942½	963	739½	4246	193,0
„ Oct. „	920	721½	880½	976½	738½	4237	192,6
„ Nov. „	895½	728	867	959	735½	4185	190,2

was de voornaamste beweging een daling in kolen voor huishoudelijk gebruik. Prijzen op de ijzer- en staalmarkten zijn over het algemeen nominaal en voor prompte levering werden gaarne flinke premies betaald. De nominale noteering voor ruwijzer is onveranderd, stalen rails zijn lager, terwijl stafijzer hooger is. In niet-ijzerhoudende metalen werd een daling van het lood gecompenseerd door een stijging van de tin. De volgende tabel vertoont de veranderingen in het indexcijfer van elk handelsartikel afzonderlijk, vergeleken met einde October. Het cijfer 50 stelt telkens het gemiddelde in de periode 1901—1905 voor.

	Indexcijfer	of +		Indexcijfer	of +		Indexcijfer	of +
Tarwe (btl.)	101½	-12	Katoen (Am.)	62½	+1½	Koper	47	-1
„ (Eng.)	95	+4½	„ (Egypt.)	99½	..	Delfstoff.	959	-17½
Meel	90	-10	Garen	77	-5	Hout	93	..
Gerst	88½	-2½	Laken	92½	-3½	„ (Baltisch)	..	..
Haver	68	+2	Wol (Eng.)	108	..	Hout	..	..
Aardapp.	81	+3	„ (Austr.)	102	..	„ (Amerik.)	77½	..
Rijst	111½	-11½	Zijde	77	-8	Leder	61½	..
Rundvl.	64½	+3	Vlas	79½	-2	Petroleum	108½	..
Schapenvl.	84½	-1	Hennep	68	+1½	Oliën	73½	..
Varkensvl.	111	..	Jute	101	+2	Oliezaden	73	+5
Gran. en vl.	895½	-24½	Weefstoffen	867	-13½	Talk	67	-2
Thee	152	..	Ruw-Ijzer	129	..	Indigo	76½	..
Koffie	146	+1	Stalen rails	71	-5	Soda	85½	..
Rietsuiker	118	+5½	Ijz. staven	96½	+6	Rubber	19½	-1½
Bietsuiker	116½	+5	Kolen (st.)	227½	..	Diversen	735½	-3
Boter	79	-5	„ (huisbr.)	147	-15	Totaal	4.185	-52
Tabak	116½	..	Lood	118	-9			
And. voed. en genotm.	728	+6½	Tin	123	+7½			

Het resultaat van deze veranderingen is, dat de stijging boven het vooroorlogsniveau van 65,2 tot 63,2 pCt. gedaald is, zooals onderstaande tabel aangeeft.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	237,5
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
December 1924....	171	224	235	175	146	189,3
November 1925....	159	200	191	159	142	168,5
December „ „....	162	193	182	158	141	165,8
Januari 1926....	154	197	181	156	137	163,3
Februari „ „....	153	199	172	158	138	161,4
Maart „ „....	152	196	167	156	140	159,4
April „ „....	154	193	162	154	139	158,0
Mei „ „....	153	194	159	155	139	157,1
Juni „ „....	154	194	156	158	138	157,3
Juli „ „....	157	193	153	164	135	157,7
Augustus „ „....	158	197	155	183	134	162,0
September „ „....	154	201	153	207	134	165,5
October „ „....	159	205	143	210	134	165,2
November „ „....	155	207	141	206	133	163,2

Verleden jaar om dezen tijd stonden granen en vleesch op 159, andere voedingsmiddelen op 200, weef-

stoffen op 191, delfstoffen op 159, diversen op 142 en het totaal op 168,5.

Hieronder volgt voorts nog een overzicht van den prijsloop in een aantal belangrijke landen.

	Ver. Staten 1)	Frankrijk	Italië	Duitsch-land 2)	Zwitserland	Zweden	Nederland 3)	Japan
Novemb. 1918	100	100s	100	100s	100s	100	100	100
Novemb. 1918	206	358	438	...	...	367	392	214
Hoogste 1920	272	591	679	...	325	366	297	322
Decemb. 1923	151	458	577	140	183	160	154	211
Decemb. 1924	157	507	640	147	171	168	160	214
October 1925	158	572	716	144	157	154	154	200
November „	158	606	712	145	157	155	154	197
Decemb. „	156	632	715	143	156	156	155	194
Januari 1926	156	634	708	141	155	153	153	192
Februari „	155	636	704	139	151	152	149	188
Maart „	152	632	693	138	148	149	145	184
April „	151	651	636	138	148	150	143	181
Mei „	153	688	643	137	147	151	143	177
Juni „	152	739	654	136	145	150	144	177
Juli „	149	837	677	135	145	148	141	179
Augustus „	148	770	691	134	145	147	139	177
September „	148	788	683	133	146	146	140	175
October „	148	752	655	134	145	...	143	...

1) Bureau of Labour. 2) Frankfurter Zeitung. Sedert Januari 1924 gebaseerd op 100 artikelen in plaats van op 98.

3) Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53.

4) Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. 5) Midden 1914.

De politiek van de Deutsche Rijksbank.

Verschenen is het rapport, door den Commissaris bij de Rijksbank over de periode 1. September 1925 — 31. Augustus 1926 aan de Commissie van Herstel uitgebracht. 1)

Gelijk bekend bestaat de taak van den Commissaris in wezen hierin, de nakoming van die bepalingen van bankwet en -statuten te waarborgen, welke betrekking hebben op de uitoefening van het emissie-recht en op de handhaving der gouddekking voor de circuleerende biljetten.

In het eerste gedeelte van het rapport behandelt Prof. Bruins dan ook uitvoerig hetgeen ten aanzien van de emissie van nieuwe, en de intrekking van oude biljetten heeft plaats gevonden en gaat na hoe het met de gouddekking gesteld was. Ook de andere dan door de Rijksbank uitgegeven betaalmiddelen vinden bespreking. Uit de desbetreffende opmerkingen blijkt, dat de Rijksbank thans pl.m. 100 millioen aan pas-munt in kas heeft, hetgeen zoowel volgens de leiding der Bank als volgens die van Prof. Bruins hinderlijk is voor de uitoefening van een juiste bankpolitiek.

Wat de inwysing der biljetten in goud gaat aan — waartoe de Bank naar men weet, wettelijk nog niet verplicht is — wordt de verklaring geciteerd, door President Schacht op 21 October ll. afgelegd voor den „Ausschuß (uit den Rijksdag) zur Untersuchung der Erzeugungs- und Absatzbedingungen der deutschen Wirtschaft“. Deze verklaring luidt als volgt:

„Het is niet slechts overtuiging, doch absolute wil en practijk der Rijksbank, dat zij vanzelfsprekend op ieder oogenblik bereid is goud af te geven tot handhaving van de munt, wanneer zij geen deviezen kan afgeven. Het heeft natuurlijk geen zin goud af te geven, zoolang wij de goudpunten niet bereikt hebben; dan doet het devies niet slechts dezelfde, doch betere diensten, omdat het gemakkelijker gehanteerd wordt. Doch op het tijdstip, waarop wij het gouduitvoerpunt zouden bereiken, zal de Rijksbank geen oogenblik aarzelen, ieder vereischt kwantum goud af te geven, dat tot handhaving van onze munt noodig is.”

Verder wordt nog melding gemaakt van de bij de wet van 13 Juli ll. aan de Rijksbank toegestane bevoegdheid, kortlopende schatkistbiljetten tot een maximum van 400 millioen Mk. voor derden te her-disconteeren of te beleenen. De Commissie van Herstel en de Generalrat hadden hiertegen geen bezwaar, aangezien een dergelijke credietverleening tot het gewone arbeidsveld eener circulatiebank behoort en het maximum van 400 millioen R.M. gevaar voor de stabiliteit van de geldswaarde uitsluit.

Gelijk bekend was het, vóór deze wet tot stand kwam, aan de Bank slechts geoorloofd, aan de Regee-

1) De gegevens en beschouwingen strekken zich evenwel tot einde November ll. uit.

ring een bedrijfscrediet van 100 miljoen R.M. te verstrekken. Deze bepaling is blijven bestaan. Voor deze straffe beperking was na de inflatieperiode in Duitschland maar al te veel aanleiding.

Ongeveer de helft van het Rapport wordt ingenomen door beschouwingen over de politiek der Rijksbank. Uit de par. inzake de goudpolitiek zij de aldaar aangehaalde verklaring van President Schacht voor den bovengenoemden Ausschuss geciteerd:

„De Rijksbank vertegenwoordigt in het algemeen de opvatting, dat, wat haar aangaat, het aanhouden van te goeden in het buitenland zekere grenzen niet behoort te overschrijden. Goud werpt weliswaar geen rente af, doch is niet blootgesteld aan de gevaren, waaraan zoodanige tegoeden in het buitenland onder omstandigheden onderhevig kunnen zijn. Bovendien is het gewenscht voor de tegoeden in rekening courant een zekere goudmarge aan te houden, hoewel dit in § 35 van de Bankwet niet is voorgeschreven. Verder moet bij berekening van de goudreserves, welke tegenover de circulatie staan, ook niet buiten rekening worden gelaten de niet onaanzienlijke omloop aan pasmunt van gering gehalte.

Een gouddekking heeft ook nog het psychologische voordeel, dat het bereiken van het gouduitvoerpunt door een afvloeiing van goud aan het economisch leven bijzonder duidelijk zichtbaar wordt gemaakt, terwijl de deviezenbewegingen zich minder in het openbaar afspelen. De herverdeling van het op enkele punten der wereld opeengehoopte goud behoort met het oog op een wederzijdsche toenadering der prijsniveaus bevorderd te worden.

Ten slotte wordt uit de verklaringen van den heer Schacht nog aangehaald, dat naar zijn meening in de toekomst de disconto-politiek tot bescherming van de goudvoorraden der Rijksbank voldoende zal zijn. Het rapport vervolgt dan:

„De vermeerdering van den goudvoorraad der Rijksbank heeft tot voor korten tijd uitsluitend plaats gevonden in den vorm van aankopen in het buitenland door de Rijksbank zelf; de aankopen konden in het algemeen tot betrekkelijk gunstige prijzen worden uitgevoerd. In de laatste twee maanden zijn voor de eerste maal weer niet onbelangrijke bedragen aan goud langs den weg der arbitrage naar de Rijksbank gestroomd.

Overeenkomstig par. 3 van de Muntwet wordt uit 1 K.G. fijn goud een bedrag van 2.790 R.M. aan gouden munten geslagen. Par. 22 van de Bankwet bepaalt den prijs, waartoe de Rijksbank haar goud te accepteren heeft, op 2.784 R.M. per K.G. fijn goud, bij welk bedrag de muntkosten à 6 R.M. per K.G. in mindering zijn gebracht. De Directie van de Rijksbank beschouwt dit bedrag van 2.784 R.M. als een minimum, temeer daar voorloopig geen nieuwe munten geslagen zullen worden. In dezelfde par. wordt nog bepaald, dat de Rijksbank gerechtigd is, op kosten van den afgever zoodanig goud te doen onderzoeken en essayeeren. Een onderzoek vindt niet plaats, wanneer het gehalte hoog genoeg het stempel eerste-klas is. In het tegenovergestelde geval zijn de kosten zeer gering: zij overtreffen $\frac{1}{100}$ niet.

Goudafgifte aan het vrije verkeer leeft tot op heden niet plaats gevonden, afgezien voor industrieel gebruik.

Hierop volgen eenige gegevens over den goudvoorraad. Over de *geldmarkt* leest men dan, na een overzicht van de ontwikkeling van den rentevoet:

„In het laatste tusschentijdsche bericht¹⁾ werd reeds uitvoerig over de merkwaardige ontwikkeling van den rentevoet voor geld op korten termijn gesproken; merkwaardig in het bijzonder hierdoor, dat zij zich voltrok en stand hield tegenover het slechts langzaam meegaande en nog steeds relatief hoog te noemen binnenlandsche renteniveau voor leeningen op langen termijn. Verscheiden der genoemde oorzaken — bijv. de groote omvang der gelden van publiekrechtelijke lichamen, de aanhoudende toevloed van buitenlandsche credieten — doen nog steeds hun invloed gelden. Anderzijds is in de laatste maanden de toestand van verschillende belangrijke takken van industrie in Duitschland niet onbelangrijk verbeterd, zoodat de ontspannende invloed, dien de industriele crisis op de geldmarkt uitoefende, verminderd is. Met deze verbetering in het bedrijfsleven en verder met seizoeninvloeden zal de geringe verstijving, die zich in een deel der rentekoersen vertoonde, voornamelijk in verband te brengen zijn.

Kapitaalmarkt.

Wanneer men de zooveen geschetste ontwikkeling van de *geldmarkt* met die van de *kapitaalmarkt* vergelijkt,

1) Zie pag. 586 in het no. van 30 Juni 11. — Red.

treedt de tegenstelling tusschen beide markten duidelijk aan het licht.

Niettemin toont de kapitaalmarkt een grooten vooruitgang, die terstond aan het licht treedt, wanneer men, zooals in het laatste tusschentijdsche bericht geschiedde, den toestand in den eersten tijd na het van kracht worden van het plan der deskundigen vergelijkt met de situatie in de eerste maanden van 1926.

Terwijl in den aanvang slechts beperkte bedragen aan pandbrieven met moeite in het binnenland geplaatst konden worden, en vraag naar andere credieten op langen termijn in den regel slechts in den vorm van korte credieten voorloopige bevrediging kon vinden, ontplooide zich in het begin van dit jaar langzamerhand een groote bedrijvigheid in de emissie van verschillende soorten obligaties.

Gedurende de berichtsperiode had deze ontwikkeling verder voortgang. In totaal werden van 1 December 1925 tot 31 Augustus 1926 in Duitschland ongeveer 2.894 miljoen R.M. aan vaste rente dragende leeningen geëmitteerd, waarvan 1.251 miljoen R.M. op rekening van openbare en 277 miljoen R.M. op die van particuliere leeningen en 1.366 miljoen R.M. op die van pandbrieven komen. Deze pandbrieven waren sinds den aanvang van 1924 tot voor korten tijd alle op goudmarken gebaseerd. Opmerkenswaardig is, dat in September 1926 voor de eerste maal pandbrieven werden geëmitteerd, luidende in Reichsmark — zonder goudclausule — een teeken voor het vertrouwen in de stabiliteit van het ruilmiddel.

Bovengenoemde cijfers hebben echter voor de beoordeeling van de werkelijke vraag en het werkelijk aanbod van in Duitschland gevormd kapitaal slechts beperkte beteekenis. In de eerste plaats werd een groot deel der nieuwe emissies aangewend tot aflossing van bestaande schulden op korten termijn. Verder werden in het binnenland geplaatste schuldbriefjes ook voor buitenlandsche rekening verworven. Terzelfdertijd werkte ook de genoemde aanhoudende ruimte op de geldmarkt bevorderend op de opname van emissies in het binnenland.

Wat het hooge — gedurende de berichtsperiode 2.181 miljoen R.M. bedragende — totaalbedrag der aandelenemissies betreft, hierbij dient men nog in acht te nemen, dat een groot deel der bedragen geen beroep op nieuw kapitaal beteekent; doch werd uitgegeven op grond van zakelijke inbreng tengevolge van reorganisatie van reeds bestaande ondernemingen e.d. en zoodoende slechts de voortschrijdende concentratie weerspiegelt.

Ondanks de toenemende kapitaalvorming in Duitschland zelf vond de vraag geen voldoende bevrediging, zoodat verdere invoer van buitenlandsch kapitaal noodig was. De kapitaalmarkt bevindt zich derhalve thans nog ongeveer in die phase, welke de geldmarkt vóór de verandering, welke zich einde 1925 voltrok, kenmerkte. De rentevoet voor crediet op langen termijn is nog steeds hooger dan die in het buitenland en daalt voorloopig slechts zeer langzaam.

Het is moeilijk, zich over de toekomstige ontwikkeling van de kapitaalmarkt een nauwkeurig beeld te vormen. Zooals reeds gezegd, speelt de consolideering van schulden op korten termijn thans nog steeds een groote rol. Bovendien is de vraag naar industriele credieten door de krachtige tendenz tot rationalisatie der bedrijven, welke in verschillende takken van het Deutsche bedrijfsleven bestaat, versterkt. Deze invloed heeft echter in den laatsten tijd weer aan beteekenis verloren.

De onafgebroken vermeerdering der bij de spaarbanken ondergebrachte gelden — deze tegoeden bedroegen 31 Aug. 1925 ongeveer 1.300 miljoen R.M. en op 31 Aug. 1926 2.591 miljoen R.M. — bewijst, dat de kapitaalvorming op bevredigende wijze voortgaat. Ook de financieele maatregelen der openbare lichamen voeren teneinde tot een — zij het ook gedwongen — vorming van nieuw kapitaal.

De spanning tusschen de rente op geld- en kapitaalmarkt.

Zoals uit het bovenstaande volgt bestaat in Duitschland nog steeds groote spanning tusschen de geld- en kapitaalmarkt. Een zekere wederzijdsche afhankelijkheid tusschen beide markten is natuurlijk steeds voorhanden. Dat zij echter voorloopig in Duitschland aanmerkelijk geringer is dan elders is o.a. toe te schrijven aan het feit, dat de Deutsche markt voorloopig geen voldoende liquide materiaal bezit, waarin tijdelijk overtollige gelden op korten termijn kunnen worden belegd.

Het ontbreekt niet aan pogingen, ook van de zijde van de Rijksbank, den overvloed aan kort geld dienstbaar te maken voor uitzetting op langeren termijn. Dit is echter steeds slechts in beperkte mate mogelijk.

Ofschoon de huidige, gebrekkige verbinding tusschen de markten in Duitschland als een voorbijgaand verschijnsel kan worden beschouwd, heeft zij toch voor het oogenblik ernstige gevolgen. Een van deze gevolgen is, dat de bedra-

gen, die aan de effectenspeculatie toevloeden, grooter zijn dan zij anders zijn zouden, terwijl anderzijds ook de positie van de Rijksbank op de credietmarkt door deze ontwikkeling bemoeilijkt wordt.

Buitenlandsche leeningen.

Zoals reeds bij de bespreking van de Duitsche kapitaalmarkt werd gezegd is de toestand op deze markt momenteel van dien aard, dat buitenlandsche leeningen voor een voldoende bevrediging van de binnenlandsche kapitaalbehoeften niet geheel ontbeerd kunnen worden en dat vermindering van deze credieten de gewenschte verdere daling van den rentevoet voor credieten op langen termijn vertragen zou.

Een van de nadelen voor het Duitsche economische leven, die aanvankelijk met het binnenstroomen van deze buitenlandsche credieten verbonden waren, — nl. de korte termijn der meeste verplichtingen — heeft meer en meer aan betekenis verloren. Van de thans verleende credieten maken de korte credieten nog slechts een klein gedeelte uit en de Duitsche credietnemer ontmoet thans in den regel geen moeilijkheden meer, wanneer hij van vreemde credietgevers termijnen verlangt, die overeenstemmen met de doeleinden, waarvoor hij het crediet nastreeft.

Andere nadelen, voortvloeiende uit den ononderbroken stroom van deze credieten, zijn ook thans nog aanwezig. De President der Rijksbank heeft voor de reeds genoemde enquête-commissie daarop reeds nadrukkelijk gewezen.

Zoals reeds gezegd oeffent de verleening van buitenlandsche credieten op de geldmarkt een verruimenden invloed uit, terwijl tezelfdertijd de Duitsche betalingsbalans, en in samenhang daarmee de deviezenpositie van de Rijksbank, gunstiger worden dan anders het geval zou zijn. Dit effect groeit uit tot een verstoring der regulering van het geldwezen, wanneer het binnenstroomen niet regelmatig, doch schoksgewijze plaats vindt.

Beide genoemde gevolgen zijn des te krachtiger, naarmate het deel van het buitenlandsche crediet, dat voor directen invoer wordt benut, kleiner is. De uitwerking op de geldmarkt is intusschen van voorbijgaanden aard; zij verliest haar directen invloed, zoodra de verkregen tegenwaarden verbruikt zijn. Wat de mitwerking op de betalingsbalans betreft mag men wel aannemen, ofschoon de constructie daar gecompliceerder is, dat van de er op volgende vermeerdering van de binnenlandsche koopkracht binnen korteren of langeren tijd een zekere nivelleerende werking uitgaat. De gevolgen van zulk een credietverruiming op het conjunctuurbehoefden natuurlijk voortdurend in het oog te worden gehouden.

Behalve voor de geld- en credietpolitiek der Rijksbank hebben de buitenlandsche credieten met hun tendens, den toestand van het oogenblik te ontlasten en de toekomst te verzwaren, groote betekenis voor het vraagstuk der herstelbetalingen. Het is hier niet de plaats nader op deze vragen in te gaan.

Onder de in het buitenland opgenomen bedragen zijn de leeningen van publiekrechtelijke lichamen voortdurend rijkelijk vertegenwoordigd. Van het 1.873 miljoen R.M. groote bedrag aan buitenlandsche leeningen gedurende de periode van 1 September 1925 tot 31 Augustus 1926 waren niet minder dan 710 miljoen R.M. of 37,9 pCt. leeningen van publiekrechtelijke lichamen.

Deze omstandigheid is op zichzelf niet bedenkelijk. Wie in het buitenland leent doet tenslotte weinig ter zake en in landen, die tijdelijk of duurzaam op vreemd kapitaal zijn aangewezen, vormen publiekrechtelijke lichamen bij de in het buitenland opgenomen leeningen steeds een belangrijk deel der schuldenaren. Voorwaarde daarbij is natuurlijk, dat de doeleinden, waarvoor de leeningen worden aangewend, die zijn, welker bevrediging bij de heerschende kapitaalschaarschte gerechtvaardigd is, hetgeen noodzakelijk maakt, dat leeningen voor niet direct productieve doeleinden slechts bij wijze van uitzondering mogen plaats vinden.

Voor korten tijd is het totaalbedrag der aan Duitschland verleende credieten door den President van de Rijksbank op hoogstens 5 milliard R.M. geschat, waarin zoowel de leeningen op langen als op korten termijn zijn begrepen. Het Statistische Reichsamt schat het netto-bedrag van de door Duitschland in het buitenland aangegane schulden op 3,3 milliard R.M., waarbij aangenomen werd, dat de korte credieten door daarmee corresponderende uitzettingen van Duitsche zijde thans gecompenseerd zijn, terwijl verder ook zooveel mogelijk rekening werd gehouden met den terugkoop van in het buitenland uitgegeven obligatiën. Bij de vele onzekere factoren is het uiterst moeilijk, de juiste cijfers bij benadering vast te stellen.

Discoutopolitiek.

In het tusschentijdsche bericht werd reeds medegedeeld, hoe de positie van de Rijksbank tengevolge van de ont-

wikkeling op de geldmarkt volkomen is veranderd. Niet slechts verloor de op 7 April 1924 ingevoerde restrictiepolitiek einde 1925 iedere betekenis, doch de toestand werd spoedig van dien aard, dat de Rijksbank zelfs ondanks de herhaalde verlagingen van het bankdisconto iedere directe controle over de geldmarkt verloor, een controle die, behalve op de ultimodagen, ook thans nog niet hersteld is.

Overgang tot de variabele dollarnoteering.

Het loslaten van de onveranderlijke dollarnoteering, over de gevolgen waarvan reeds een en ander werd medegedeeld, heeft niet slechts het voordeel, dat het een van de laatste, uit een vroegere periode stammende, beperkingen van het deviezenverkeer terzijde stelt, doch zij versterkt ook in zooverre de positie van de Rijksbank, als deze niet meer zoals tot dusverre automatisch tot een onveranderlijken koers deviezen afgeeft of opneemt, doch deze vorm van accommodatie weder in haar credietpolitiek betreft, wat aan de effectiviteit ten goede komt. De maatregel heeft bovendien ten gevolge gehad, dat, ten minste gedurende de ultimoperiode, een zeker contact tusschen geldmarkt en Rijksbank hersteld is. Zolang men op een vasten dollarkoers bij de Rijksbank kon rekenen gaven de particuliere banken er de voorkeur aan, gedurende den ultimotermijn eigen of voor dit doel geleende deviezen aan de Rijksbank aan te bieden en zich zoodoende de noodige markbedragen te verschaffen, waardoor de kosten, die aan deze transactie verbonden zijn, zich beperkten tot het verlies der op deze deviezen vallende rente. Het opgeven van een vaste dollarnoteering heeft de zekerheid vernietigd, aan- en terugkoop van deviezen steeds tot denzelfden prijs te kunnen doen plaats hebben, zoodat de ultimobehoeften thans weder in het algemeen op normale wijze worden gedekt door het discontoeeren van wissels of door beleningen.

Na enkele beschouwingen over de gelden van publiekrechtelijke lichamen en eenige credietpolitieke maatregelen der Rijksbank volgt tot slot een paragraaf over:

De credietcondities der banken.

„In Mei en April jl. werd door de Directie van de Rijksbank een onderzoek ingesteld naar de hoogte van de verschillende vormen van rente, welke in het bankverkeer berekend werden. Over de resultaten van dit onderzoek werden aan den genoemden „Ausschub“ uitvoerige mededeelingen door de Rijksbank gedaan. Het bleek, dat de plaatselijke vereenigingen van banken zich in het algemeen hadden aangesloten bij het peil, dat door de Berlijnsche banken en bankiers (Berliner Stempelvereinigung) als normaal was aangenomen.

Terwijl toentertijd het peil van den Stempelverein 1 pCt. boven het disconto van de Rijksbank stond, vermeerderd met 2,4 pCt. voorschotprovisie, werd voor het gansche Rijk in rekening-courant een debetrente van ongeveer 11 pCt., vermeerderd met de gewone voorschotprovisie, berekend. Bij de Coöperatieve Banken bleek de gemiddelde rente ongeveer 13 pCt. te bedragen, bij de Spaarbanken bedroeg het gemiddelde ongeveer 12 pCt.; in beide gevallen exclusief verdere onkosten. In aansluiting aan de vermindering van het disconto van de Rijksbank werd de rente der Stempelvereinigung op 7 Juli 1926 tot 7 pCt. verlaagd; het rentepeil van de overige instellingen zal wel dienovereenkomstig gedaald zijn.

De door de bij de Stempelvereinigung aangesloten banken berekende voorschotprovisie is op 1 September 1926 onder den druk der Rijksbank van 2,4 pCt. op 2 pCt. verminderd. De debetrente en de gewone provisie bedragen dus in normale gevallen te zamen 9 pCt. Men dient echter te bedenken:

1e. dat in rekening-courant — voor zoover het geen provisie-vrije rekeningen betreft (belangrijkste voorbeeld: tegoed voor deposito's) — de berekening van een omzetprovisie gebruikelijk is. Over de hoogte der provisie kon de deskundige der Rijksbank geen opgaven doen;

2e. dat het totale toegestane crediet terstond belast wordt en anderzijds een tegoed op een credit-rekening (rekening-courant) geopend wordt. De voorschotprovisiën worden zoodoende direct over het totale toegestane crediet berekend; de debetrente wordt vergoed over het niet opgenomen deel van het crediet;

3e. dat deze normen in den regel slechts voor eerste-klas cliëntele gelden.

De gunstige ontwikkeling van de daling der credietkosten (6 October 1924) rente 12 pCt., voorschotprovisie 4½ pCt.; 1 September 1926 rente 7 pCt., voorschotprovisie 2 pCt. — is ten deele een gevolg van de bemoeiingen der Rijksbank. De Rijksbank acht den huidigen toestand nog niet bevredigend en zal haar bemoeiingen in deze richting voortzetten.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 3½	3 Oct. '25	Zwits. Nat. Bk. 3½	22 Oct. '25
	Bel. Binn. Eff. 4	3 Oct. '25	N. Bk. v. Denem. 5	24 Juni '26
	Vrsch. in R.C. 5	3 Oct. '25	Zweedsche Rbk 4½	8 Oct. '25
Javasche Bank . . .	14 Juli '26	Bank v. Noorw. 4½	26 Oct. '26	
Bank van Engeland 5	3 Dec. '25	Bk. v. Tsjecho-		
Duitsche Rijksbank 6	6 Juli '26	slowakije . . . 5	24 Nov. '26	
Bank v. Frankrijk. 7½	31 Juli '26	N. Bk. v. O'rijk. 7	6 Aug. '26	
Belgische Nat. Bnk. 7	23 Apr. '26	N. Bk. v. Hong. 6	25 Aug. '26	
Fed. Res. Bank N.Y. 4	12 Aug. '26	Bank v. Italië. 7	17 Juni '25	
Bank van Spanje . . . 5	23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½		

OPEN MARKT.

	1926				1925	1924	1914
	4 Dec.	29 Nov.-4 Dec.	22-27 Nov.	15-20 Nov.	30 Nov.-5 Dec.	1-6 Dec.	20-24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	3¼-5½	3¼-5½	3¼-3½	3-7½	3½-1½	4¼-7½	3½-3½
Prolong.	3¼	3¼-3¼	2¾-3¼	2½-3½	3½-2-4	3½-2-4	2¼-3¼
Londen Daggeld . . .	3-4	3-5½	3½-5	3-4¾	2-4	1½-2¾	1¾-2
Partic. disc.	4½	4½-11½	4½-11½	4½-16-3¼	4-1¼	3½-11½	2¼-3¼
Berlijn Daggeld . . .	8½	6-8½	2¼-6	2½-4½	7-9	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d. . .	4½	4½	4½	4½-3¼	6¾	—	—
56-90 d. . .	4½	4½	4½	4½-5½	6¾	—	2½-1½
Waren-wechsel.	5-1¼	5-1½	5½-5¼	4½-5½	8¾	—	—
New York ¹⁾ Call money	4½-3¼	4½-5¼	4½-5¼	4½-5¼	5-3¼	3-3¼	1¾-2½
Partic. disc.	3¾	3¾	3¾	3¾	3¾	—	—

¹⁾ Call money-koers van 3 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹⁾
30 Nov. 1926	2.50 1/8	12.13 1/2	59.43 1/2	9.21	34.80	100 1/2
1 Dec. 1926	2.50 1/8	12.12 3/4	59.47	9.31	34.80	100 1/4
2 " 1926	2.50 1/8	12.12 1/2	59.47 1/2	9.53	34.80	100 1/4
3 " 1926	2.50 1/8	12.12 3/4	59.46 1/2	9.61	34.80	100 1/4
4 " 1926	—	12.13	59.46 1/2	10.00	34.80	100 1/4
6 " 1926	2.50 1/8	12.13	59.45 1/2	9.88	34.80	100 1/4
Laagste d.w. ¹⁾	2.50	12.12 3/4	59.42	9.03	34.75	100 1/8
Hoogste d.w. ¹⁾	2.50 1/16	12.13 3/8	59.48 1/2	10.10	34.82 1/2	100 1/8
29 Nov. 1926	2.50 1/8	12.13 1/2	59.43	9.26	34.80	100 1/4
22 " 1926	2.50 1/8	12.12 3/4	59.37 1/2	8.84 1/2	34.81	100 1/4
Muntpariteit	2.48 1/2	12.10	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Mitaan **)	Madrid **)
30 Nov. 1926	48.27	35.32 1/2	7.40	1.33	10.67	37.88
1 Dec. 1926	48.26 1/2	35.32 1/2	7.40	1.31	10.67	37.90
2 " 1926	48.25	35.32 1/2	7.40	1.30	10.71 1/2	37.90
3 " 1926	48.25	35.30	7.40	1.31	10.72	38.12 1/2
4 " 1926	48.25	35.30	7.40	1.30	—	—
6 " 1926	48.26	35.30	7.40	1.30	10.87 1/2	38.02 1/2
Laagste d.w. ¹⁾	48.22	35.15	7.38	1.25	10.60	37.80
Hoogste d.w. ¹⁾	48.28	35.35	7.42	1.40	10.95	38.15
29 Nov. 1926	48.25	35.32 1/2	7.40	1.40	10.67	37.90
22 " 1926	48.25	35.27 1/2	7.40	1.36	8.20	37.90
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors ¹⁾	Buenos-Aires ¹⁾	Mon-treal ¹⁾
30 Nov. 1926	66.77 1/2	66.62 1/2	63.10	6.30	101 1/4	2.50 1/2
1 Dec. 1926	66.75	66.60	63.15	6.30	101 1/4	2.50 1/2
2 " 1926	66.75	66.60	63.25	6.30	101 1/4	2.50 1/2
3 " 1926	66.75	66.60	63.90	6.30	101 1/4	2.50 1/2
4 " 1926	66.77 1/2	66.62 1/2	63.75	6.30	101 1/4	2.50 1/2
6 " 1926	66.85	66.62 1/2	63.95	6.30	102	2.50 1/2
Laagste d.w. ¹⁾	66.70	66.55	63.00	6.28	101 1/2	2.50 1/4
Hoogste d.w. ¹⁾	66.82 1/2	66.65	64.15	6.32	102 1/4	2.50 3/4
29 Nov. 1926	66.77 1/2	66.62 1/2	63.10	6.30	101 1/4	2.50 1/2
22 " 1926	66.85	66.65	64.65	6.29	101 1/4	2.50 1/2
Muntpariteit	66.80	66.67	66.67	48.—	105	2.48 1/8

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
¹⁾ Particuliere opgave.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
30 Nov. 1926	4,85 3/32	3,71	23,76	39,97 1/2
1 Dec. 1926	4,85	3,74	23,78 1/8	39,98 1/2
2 " 1926	4,84 15/16	3,83 1/2	23,78 1/4	39,98 1/2
3 " 1926	4,84 15/16	3,91	23,78 1/2	39,98
4 " 1926	4,85	3,97 1/2	23,78	39,98
6 " 1926	4,85	3,90 1/2	23,77 1/4	39,98
7 Dec. 1925	4,85 3/16	3,84	23,80	40,19
Muntpariteit . . .	4,8667	19,30	23,81 1/4	40 1/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	20 Nov. 1926	27 Nov. 1926	29 Nov. 1926 Laagste	4 Dec. '26 Hoogste	4 Dec. 1926
Alexandrië . . .	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/16	97 9/16	97 1/2
Athene	Dr. p. £	392	396	366	388	369
Bangkok . . .	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest . . .	Pen. p. £	27.72 1/2	27.72 1/2	27.65	27.80	27.70
B. Aires ¹⁾	d. p. \$	45 25/32	45 1/4	45 5/8	45 7/8	45 13/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 3/4	1/5 13/16	1/5 3/8	1/5 5/8	1/5 51/64
Constantin . . .	Piast. p. £	962 1/2	962 1/2	960	980	967 1/2
Hongkong . . .	Sh. p. \$	1/11 1/4	1/11 1/2	1/10 7/8	2/0 1/16	1/11 3/8
Kobe	Sh. p. yen	2/0 1/8	2/0 1/16	2/0 3/8	2/0 1/2	2/0 1/16
Lissabon ¹⁾ . . .	d. per Esc.	217 3/32	217 3/32	217 3/32	217 3/32	217 3/32
Mexico	d. per \$	24	24	23	25	24
Montevideo ¹⁾	d. per \$	49 1/2	49 3/8	49 1/8	49 3/8	49 3/8
Montreal ¹⁾ . . .	\$ per £	4.84 1/8	4.84 3/8	4.84 1/4	4.85	4.84 3/8
R.d. Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	61 1/32	61 1/8	53 1/32	61 1/8	6
Shanghai . . .	Sh. p. tael	2/5 9/16	2/5 9/16	2/4 3/4	2/6 1/8	2/5 1/16
Singapore . . .	id. p. \$	2/3 27/32	2/3 13/16	2/3 3/4	2/3 1/8	2/3 13/16
Valparaiso ¹⁾ . .	\$ p. £	39.59	39.59	39.54	39.59	39.56
Warschau . . .	Zl. p. £	43 1/2	43 1/2	42	45	43 1/2

¹⁾ Telegrafisch transfert. ²⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS¹⁾

	Londen ¹⁾	N.York ²⁾	Londen
29 Nov. 1926 . . .	25 1/8	54 3/8	84/11 1/2
30 " 1926	25 1/8	54 1/8	84/10 1/2
1 Dec. 1926	24 11/16	53 1/4	84/11 1/2
2 " 1926	24 9/16	53 1/8	84/11 1/2
3 " 1926	24 5/8	53 1/8	84/11 1/2
4 " 1926	24 9/16	52 5/8	84/11 1/2
5 Dec. 1925	32 1/8	69 3/8	84/11 1/2
20 Juli 1914	24 15/16	54 1/8	84/11

¹⁾ in pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Nov. 1926	30 Nov. 1926
Saldo bij de Nederlandsche Bank . . .	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschot op ult. Oct. 1926 aan de gemeenten op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting	f 1.424.446,56	f 800.115,54
Voorschotten aan de koloniën	50.779.126,43	50.779.126,43
Kassgeld. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	10.086.848,13	10.538.487,79
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	134.896.268,71	135.687.396,54
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T.	7.800.000,—	—
Id. op andere Staatsbedrijven ²⁾	19.970.476,75	13.247.903,46

Verplichtingen.

	27 Nov. 1926	4 Dec. 1926
Voorschot door de Nederl. Bank	f 9.474.216,84	f 14.119.764,64
Schatkistbiljetten in omloop ¹⁾	111.369.000,—	111.369.000,—
Schatkistpromessen in omloop	42.320.000,—	39.720.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank	—	—
Zilverbons in omloop	13.675.600,50	13.545.147,50
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten ²⁾	—	—
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfond ²⁾	1.682.581,90	2.046.800,48
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T.	25.301.937,68	20.265.303,03
Id. aan andere Staatsbedrijven ²⁾	1.479.651,97	1.299.651,97
Id. aan diverse instellingen ²⁾	36.219.144,79	36.151.425,27

¹⁾ Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.
²⁾ In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	27 Nov. 1926	4 Dec. 1926
Totaal	f 20.905.000,—	f 17.590.000,—
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië Indische Schatkistprom. in omloop	229.000,—	—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië Muntbiljetten in omloop	2.800.000,—	3.500.000,—
Ten voordeele van Ned.-Indië geboekte beleggingsgelden van het Ned.-Ind. muntfonds	—	—
Idem van de Ned.-Ind. Postspaarbank	3.075.000,—	3.154.000,—
Te goed bij 's Rijks kas	718.000,—	684.000,—
Te goed bij de Javasche Bank	—	1.077.000,—
	18.859.000,—	21.564.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 December 1926.

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	38.634.194,21		
sels, Prom.,	Bijbnk. "	7.924.830,30		
enz. in disc.	Ag.sch. "	16.843.459,98	f	63.402.484,49
Papier o. h. Buitenl. in disconto				—
Idem eigen portef.	f	180.951.608,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				180.951.608,—
Beleeningen	Hfdbk. f	51.570.502,04		
incl. vrsch.	Bijbnk. "	12.025.334,80		
in rek.-ert.	Ag.sch. "	70.325.388,41		
op onderp.	f	133.921.225,25		
Op Effecten	f	131.104.125,25		
Op Goederen en Spec.		2.817.100,—		133.921.225,25
Voorschotten a. h. Rijk				10.485.058,—
Munt en Muntmateriaal				
Munt, Goud	f	61.370.225,—		
Muntmat., Goud		356.281.452,47		
	f	417.651.677,47		
Munt, Zilver, enz.		26.898.429,86		
Muntmat., Zilver		—		
Effecten				444.550.107,33
Belegging Res.fonds.	f	7.028.167,25		
id. van 1/5 v. h. kapit.		3.989.374,05		11.017.541,30
Gebouwen en Meub. der Bank				5.142.000,—
Diverse rekeningen				65.782.897,39
	f	915.252.921,76		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		7.047.731,06		
Bijzondere reserve		8.800.000,—		
Bankbiljetten in omloop		845.838.175,—		
Bankassignatiën in omloop		407.285,62		
Rek.-Cour. { Het Rijk f		—		
saldo's: { Anderen "		21.843.729,95		21.843.729,95
Diverse rekeningen				11.316.000,13
	f	915.252.921,76		
Beschikbaar metaalsaldo	f	270.363.977,47		
Op de basis van 1/5 metaaldekking		96.746.139,36		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.		1.351.819.885,—		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
6 Dec. '26	61.370	356.281	845.838	22.251	270.364	51
29 Nov. '26	61.590	356.281	849.236	18.595	271.008	51
22 " '26	61.729	356.281	833.296	22.324	273.639	52
15 " '26	62.014	356.300	852.506	25.974	269.114	50
8 " '26	62.114	356.297	866.146	22.483	266.830	50
1 " '26	62.266	356.290	891.961	23.977	261.533	49
7 Dec. '25	49.111	405.274	894.884	36.344	290.646	51
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
6 Dec. 1926	63.402	—	133.921	180.952	65.783
29 Nov. 1926	61.038	—	139.178	182.314	59.073
22 " 1926	63.379	—	126.791	182.451	61.245
15 " 1926	68.327	—	131.243	180.238	72.921
8 " 1926	71.186	6.000	148.308	178.810	65.058
1 " 1926	73.795	9.000	170.355	185.544	66.100
7 Dec. 1925	74.377	—	128.802	246.529	39.543
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 1/5 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
6 Nov. 1926..	1.021	1.629	1.005	909	600
30 Oct. 1926..	1.045	1.647	1.011	905	612
23 " 1926..	1.045	1.486	1.172	901	631
16 " 1926..	1.048	1.537	1.080	899	688
9 " 1926..	1.048	1.612	1.106	896	586
7 Nov. 1925..	959	1.733	697	972	290
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
27 Nov. 1926	227.250		327.000	70.000	147.850
20 " 1926	227.000		331.500	69.000	146.900
13 " 1926	226.750		337.000	63.500	146.650
30 Oct. 1926	198.534	28.471	333.741	70.498	146.632
23 " 1926	198.705	28.379	333.104	72.274	146.491
16 " 1926	199.022	28.590	334.569	70.312	147.132
9 " 1926	198.849	29.746	333.706	72.854	147.733
28 Nov. 1925	143.658	41.404	344.066	33.517	110.184
29 Nov. 1924	134.037	54.671	276.701	113.471	111.357
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dls-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
27 Nov. 1926		148.300		***	57
20 " 1926		148.830		***	57
13 " 1926		149.680		***	57
30 Oct. 1926	12.528	25.741	102.986	41.643	56
23 " 1926	12.270	25.084	103.309	43.594	56
16 " 1926	12.207	25.095	104.295	41.443	56
9 " 1926	12.121	25.985	100.360	45.328	56
28 Nov. 1925	16.674	25.643	83.063	72.195	49
29 Nov. 1924	34.859	17.056	95.768	63.085	48
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 1/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
1 Dec. 1926	152.876	139.694	285.783	56.250	234.863
24 Nov. 1926	152.975	138.005	284.736	56.250	233.958
17 " 1926	153.000	138.109	287.120	56.250	236.301
10 " 1926	152.061	138.834	289.192	56.250	238.305
3 " 1926	152.807	139.537	289.437	56.250	238.505
27 Oct. 1926	152.815	139.069	287.615	56.250	236.820
2 Dec. 1925	145.660	143.283	289.418	56.250	238.116
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
1 Dec. '26	42.258	69.673	9.191	117.827	32.932	25 1/8
24 Nov. '26	33.328	74.371	23.808	100.826	34.720	27 1/8
17 " '26	34.408	69.423	20.482	100.218	34.641	28 1/8
10 " '26	36.210	69.366	18.638	102.164	32.976	27 1/16
3 " '26	35.435	71.466	19.158	103.069	33.020	27 3/8
27 Oct. '26	36.715	70.094	17.756	104.850	33.496	28
2 Dec. '25	62.438	71.695	8.525	129.924	22.127	16
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buit.l. ²⁾	Wissels	Waarvan op het buitenl.	Beleeningen
2 Dec. '26	5.549	1.864	341	81	5.101	16	2.117
25 Nov. '26	5.549	1.864	340	82	4.420	13	2.094
18 " '26	5.549	1.864	339	81	4.260	18	2.169
12 " '26	5.549	1.864	339	81	4.193	15	2.244
4 " '26	5.549	1.864	339	81	5.989	13	2.127
3 Dec. '25	5.548	1.864	317	63	4.702	13	2.622
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Bult. gew. voorsch. a.d. Staat	Schatkistbiljetten ¹⁾	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
2 Dec. '26	36.700	5.535	4.388	53.332	4.805	14
25 Nov. '26	35.700	5.531	4.832	53.263	4.325	60
18 " '26	35.850	5.530	4.866	54.064	3.741	31
12 " '26	36.050	5.521	4.985	54.927	3.221	48
4 " '26	36.550	5.494	4.189	55.651	3.400	16
3 Dec. '25	33.500	5.194	3.356	49.184	3.246	41
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen. ²⁾ Sluitpost activa. ³⁾ Except tegoe bij Russische Staatsbank.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 6 December 1926.

Het einde van de mijnwerkersstaking in Engeland heeft in de achter ons liggende berichtperiode geen uitwerking van betekenis op de fondsenmarkt te Londen uitgeoefend. Wel zullen de eerstkomende maanden vermoedelijk een krachtige opleving te zien geven, doch over het algemeen acht men het tot stand gekomen compromis niet bevredigend en gelooft men, dat ernstige pogingen, in het werk gesteld moeten worden, om alsnog tot betere overeenstemming te komen, indien men moeilijkheden voor de toekomst wenscht te vermijden. De gedrukte tendens is vooral tot uiting gekomen op de beleggingsmarkt waar, ondanks de distributie van £ 50.000.000 aan rente op de oorlogsleeningen, geen aankopen van beteekenis plaats hebben gevonden.

Te Berlijn is de stemming iets beter geweest, doch ook hier hebben de fluctuaties geen groote vormen aangenomen. Merkwaardig was het, dat verschillende fondsen, welke eenigen tijd geleden te New York zijn ondergebracht, deze week in Berlijn werden aangeboden. Dit was o.a. het geval met aandeelen Disconto Gesellschaft, welke eenige procenten beneden den koers van Berlijn werden geoffereerd. Groote handel heeft echter niet plaats gevonden, omdat de beide soorten nog niet dooreen leverbaar zijn.

Te Parijs heeft de fondsenmarkt zich groote reserves opgelegd. De schommelingen van het betaalmiddel zijn zó heftig geworden, dat men er de voorkeur aan geeft geen nieuwe engagementen aan te gaan. De handel heeft zich in hoofdzaak beperkt tot die fondsen, welke een internationale markt hebben. De koersvariatiën in deze papieren hebben zich aangesloten aan de noteringen van den franc.

Te New York is een iets grootere levendigheid ontstaan. Weliswaar zijn de omzettingen nog niet sterk toegenomen, doch het schijnt, alsof het publiek in grotere mate deel wenscht te nemen aan de gebeurtenissen op de beurs. De voortdurende ruimte op de geldmarkt vormt een oorzaak van dezen gang van zaken; vervolgens zijn er betere berichten binnengekomen omtrent de toekomst van de industrie. Tegenover de meldingen van een inkrimping der opdrachten bij de Fordfabrieken staat hijv. een uitbreiding van de omzettingen bij de General Motors, zoodat hier van eenige nivellering kan worden gesproken.

Ten onzent is de markt zeer kalm geweest. De *beleggingsafdeeling* heeft geen nieuwe momenten naar voren gebracht, behalve, dat hier en daar eenig aanbod is ontstaan, in verband met de hogere noteringen op de geldmarkt. Dit betrof echter in hoofdzaak inheemsche soorten. De buitenlandse beleggingspapieren mochten zich in voldoende vraag verheugen, zoodat hier de nadeelige verschillen geen groote proporties hebben aangenomen. Ruime handel is ontstaan in de obligaties ten laste van den Belgischen Congo, welke tegen het einde van de berichtswEEK konden monteeren. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105½, 106, 105¾, 105¾; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99¼₁₆, 98¾, 99¼₁₆; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 97¼₁₆, 97¾₁₆, 97¾; 5 pCt. Mexico Goud £ 20—100: 43½, 42½, 44; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 74, 74¾, 73¾; 8 pCt. Sao Paulo: 103¾, 104, 103¾.

Van de aandelenmarkten is de groote aandacht op de *rubberafdeeling* gevallen. Oorspronkelijk was de stemming hier lusteloos, als gevolg van de reactie op de rubbermarkt. Daarna echter zijn de berichten omtrent de vorming van een „pool” in de Unie binnengekomen, welke een eigenaardige uitwerking hebben gehad. De opvatting omtrent de bedoelingen van dezen „pool” zijn nl. ter beurze nogal verdeeld, doch over het algemeen gelooft men, dat deze actie ten gunste van de Nederlandsch-Indische ondernemingen moet worden uitgelegd. Wel gelooft men, dat de periode van zeer hoge rubbernoteringen thans voorgoed tot het verleden behoort — waaruit sommigen een baisse-motief meenden te kunnen putten — doch hiertegenover staat, dat de thans geldende prijzen nog steeds een ruime winstmarge voor de ondernemingen laten en men onderstelt, dat een dergelijke marge voorloopig wel gehandhaafd zal kunnen worden. Het gevolg voor de aandelen is geweest, dat plotseling groote kooplust ontstond met dieu-overeenkomstigé koersverbeteringen, waarna weder een inzigking plaats heeft gevonden, welke een deel van de koerswinsten heeft uitgewischt. Amsterdam Rubber: 311¾, 315, 307¾, 317¾, 310¾; Deli Batavia Rubber: 249, 241½, 256, 247¾; Hessa Rubber: 452½, 457, 445½, 466, 448; Java Caoutchouc: 195, 190, 202, 199¾; Kali Telepak: 305¾, 301, 315, 306; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 325, 322, 326; R'dam Tapanoeli: 149¾, 153¾, 148; Serbadjadi: 324, 313¾, 328¾, 318; Sumatra Caoutchouc: 282, 287¾, 295,

289; Sumatra Rubber: 372½, 363½, 370½, 369¼; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 185½, 192¾, 194½, 188¾.

De *sukkermarkt* heeft weinig aandacht getrokken. Ondanks de berichten omtrent voortdurende verkoopen door de V.J.S.P. — tot stijgende prijzen — heeft de desbetreffende afdeeling zich hierbij niet aangesloten. Men heeft nogal veel aandacht besteed aan het verloop van de Cubanoteeringen en deze bleken niet steeds een optimistische toekomst te weerspiegelen. Ook heeft men klaarblijkelijk rekening gehouden met het feit, dat het loopende jaar niet zeer gunstig voor de suikerfabrieken is geweest, zoodat de dividenduitkeeringen vermoedelijk niet al te hoog zullen worden. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 185½, 186, 183¾; Handels Verg. Amsterdam: 695½, 693¾, 687¾, 687; Java Cultuur Mij.: 402, 390½, 394, 389; Krian: 179¾, 177, 172, 173¾; Ned.-Ind. Suiker Unie: 268½, 269¾, 264, 267; Poerworedjo: 124½, 121¾, 120¾; Sindanglaet: 444½, 439¾, 434, 432; Suiker Cultuur Mij.: 308¾, 301¾, 305, 298¾ (ex div.); Tjepper: 712½, 705, 700, 705.

Tabaks-aandeelen zijn bijna niet veranderd. Indien er al van eenige wisselingen sprake is geweest, dan was de richting over het algemeen opwaartsch. De omzettingen echter zijn van geringe betekenis gebleven. Arendsborg: 604½, 579 (ex div.), 579¾; Besoeki Tabak Mij.: 280, 284; Deli Batavia: 443, 438¾, 444; Deli Mij.: 422½, 420½, 423¾; Oostkust: 195½, 196, 194, 195¾; Senembah: 413¾, 415½, 411, 416.

Ook in aandeelen van *petroleummaatschappijen* heeft de handel geen bijzonderheden opgeleverd. Aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij varieerden met slechts enkele procenten, hoofdzakelijk nog onder den invloed van de uiteenloopende waardeering van den franc. Roemeensche soorten bleken eenigszins te zijn aangeboden. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 358, 354½, 353½; Gec. Holl. Petroleum Mij.: 172, 173; Kon. Petroleum Mij.: 372¾, 370, 373; Perlak Petroleum: 69, 70½, 69¾; Poudava: 34¼, 34¾, 32¾.

De *schecpvaartmarkt* heeft een rustig verloop gehad, met een neiging tot verbetering. De verwachting van een daling, zoodra de mijnwerkersstaking in Engeland tot een einde zou zijn gekomen, is tot nu toe niet in vervulling gegaan. Ter beurze heeft men de aandacht gevestigd op het feit, dat op het oogenblik vrij veel vraag bestaat voor scheepsruimte tot vervoer van graan, zoodat de uit het steenkooltransport vrijkomende schepen wellicht hier loonend emplooi kunnen vinden. Holland-Amerika Lijn: 60, 63½, 60; Java-China-Japan Lijn: 129¾, 127¾, 126¾; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95¾, 96¼, 95½; Ned. Scheepvaart Unie: 174¾, 174¾, 174¾; Stoomv. Mij. Nederland: 172¾, 175¾, 174¾.

Binnenlandsche industriele aandeelen hebben weinig variaties opgeleverd. Kunstzijdesoorten bleven kalm; de berichten omtrent verdere prijsverlagen van het product hebben de markt niet geaffecteerd. Aandeelen Koninklijke Pharmaceutische Fabriek voorheen d'Ailly, enz. konden vrij aanmerkelijk verbeteren in verband met de mededeeling van de directie, dat de gang van zaken iets gunstiger is. De hoogste koers kon echter niet behouden blijven. Jurgens soorten waren verlaten. Centrale Suiker Mij.: 124¾, 125½, 125; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 83¾, 81¾, 80½; Jurgens: 166½, 166, 166½; Maekubec: 91¾, 88¾, 88; Ned. Kunstzijdefabriek: 194¾, 187¾, 192¾; Philips Gloeilampen: 352¾, 356¾, 360; Koninklijke Pharmaceutische Handelsverg. v.h. d'Ailly & Zn.: 55¾, 60, 59, 56¾.

Mijnaandeelen waren over het algemeen lusteloos. Aandeelen Redjang Lebong, Algemeene Exploratie, enz. waren aangeboden. Aandeelen Singkep Tin Mij. bleken ook iets zwakker in de markt te liggen. De belangstelling voor Müller Mijnbouw is sterk ingekrompen. Alg. Exploratie Mij.: 104, 100, 103½; Billiton te Rubr.: 778, 801; Redjang Lebong: 220, 224½, 215, 214; Singkep Tin Mij.: 445¾, 434, 430; Müller Mijnbouw: 46, 43¾, 46.

Aandeelen in *bankinstellingen* waren iets lager, hoofdzakelijk als gevolg van het karakter van beleggingsfondsen, dat deze papieren bezitten. Amsterdamsche Bank: 159¾, 159¾, 158¾; Javasche Bank: 365¾, 365; Kolniale Bank: 232¾, 234¼₁₆, 231¾, 232¾; Ned.-Ind. Handelsbank: 175¾, 171¾, 171; Ned. Handel Mij.: 156¾, 157¾, 157¾; R'damsche Bankvereeniging: 85¾, 85, 86; Twentsche Bank: 142, 141.

De *Amsterdamsche markt* was vast, in aansluiting aan New York. American Can Cy.: 212, 210 (ex div.), 210½; Anaconda Copper: 95¾, 97, 96¾; Studebaker: 54¾, 56, 56¾; United States Steel Corp.: 148¾, 150¾, 152, 150¾; Atechison Topeca: 155¼₁₆, 157¼, 157¼₁₆; Erie: 38¾, 39¾; St. Louis & San Francisco: 101, 105, 104; Union Pacific: 164¾, 162¾, 163¾; Wabash Railway: 40¼₁₆, 41¾, 40¾₁₆.

De notering voor prolongatie is geleidelijk gestegen van 3¾ pCt. tot 3¾ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 7 December 1926.

In de afgelopen week heeft de graanhandel de vrachtenmarkt zoo mogelijk nog meer gevolgd dan in de voorafgaande. Zonder twijfel zijn overal de vrachten dalend, maar de grootste verschillen komen uit den aard voor bij zeer spoedige verlading, omdat voor die positie de hoogste vrachten betaald werden. In vele gevallen is er evenwel nog slechts weinig ruimte beschikbaar voor onmiddellijke verschepping en onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat het aantal afdoeningen gering is. De tarweverschepingen zijn dan ook slechts matig. In de meeste exportlanden waren de markten prijshoudend, terwijl in Chicago de termijnnoteringen zelfs tamelijk sterk gestegen zijn. Het schijnt, dat er goede vraag is van de Amerikaanse meelfabrieken, en ofschoon de zichtbare voorraad van tarwe in de Vereenigde Staten en Canada gezamenlijk zeer groot is, heeft dit op het oogenblik weinig invloed, behalve dat de Canadeesche markt de rijzing van Chicago slechts voor een zeer gering deel gevolgd is. Ook Argentinië is iets hooger dan een week geleden, maar het verschil is uiterst gering. De weerberichten waren in Argentinië zeer afwisselend; op enkele dagen werd er te veel regen gemeld, maar blijkbaar hield deze regen niet aan en over het algemeen wordt de toestand gunstig beoordeeld. Ook van Australië blijven de berichten gunstig luiden, doch het is de vraag of men in deze markt reeds voldoende scheepsruimte kan bemachtigen, daar het uitvaren uit Europa naar Australië wel wat erg veel tijd in beslag neemt. De meeste Europeesche markten toonen nog belangstelling voor spoedig leverbare tarwe. Portugal kocht eenige ladingen Canadeesche tarwe en ook in andere markten kwamen regelmatig zaken tot stand. Gisteren was de Engelsche markt zelfs zeer vast, wat wederom een stimuleerend invloed op de Amerikaanse had. Het verschil in prijs tusschen tarwe, die binnen een maand aankomt en die eerst over drie maanden hier te verwachten is, is zeer groot, hetgeen ook in de prijzen van onze plaatselijke termijnmarkt uitdrukking vindt.

Rogge. Terwijl de technische positie van dit artikel vast blijft, is de omzet nog steeds teleurstellend. Toch zijn de prijzen in Chicago gedurende de laatste week nogal wat gebeterd, doch dit moet meer worden toegeschreven aan een overeenkomstige verbetering van de tarweprijzen. Sommige streken in Duitsland, die verleden jaar een aanzienlijk overschot van rogge hadden, toonen thans reeds belangstelling om te koop, zoodat het wel waarschijnlijk is, dat Noord-Amerika en ook Rusland later meer zullen moeten exporteeren om aan deze behoefte te voorzien. Dat de vraag niet beter is, zal wel moeten worden toegeschreven aan het feit, dat de prijs van rogge zooveel hooger is dan die voor maïs, zoodat rogge als voerartikel vrijwel niet in aanmerking komt.

Maïs. De verlaging van de Argentijnsche vrachten is in Buenos Aires beantwoord met een verhooging der prijzen,

zoo zelfs, dat de vraagprijzen in de afgelopen week nogal wat gestegen zijn. De afladingen van Argentinië waren buitengewoon groot, en dit heeft op de meeste markten een remmenden invloed uitgeoefend. Vooral in Hamburg, maar ook in Holland, vindt spoedig aankomende maïs nog geregeld plaatsing tot zeer hooge prijzen. In de Engelsche markt gaat evenwel veel minder om, terwijl ook in Antwerpen de prijzen daalden, en men maakte gebruik van de goede Hollandsche markt om van Antwerpen uit belangrijke hoeveelheden maïs naar Holland te spuien.

De Noord-Amerikaansche prijzen zijn verder gestegen en deze komen thans zoo hoog uit, dat het mogelijk geweest is voor de Amerikaansche afladers om met voordeel verschillende partijen terug te koopen. Het is hoogst onwaarschijnlijk, dat er export van Noord-Amerikaansche maïs op eenigszins ruime schaal zal plaats vinden. Van den Donau zijn er weinig nieuwe berichten. De oogsten in Joego-Slavië en Hongarije zijn zooveel minder dan een jaar geleden, dat die landen in plaats van te kunnen exporteeren misschien nog maïs moeten invoeren. In ieder geval gaat een aanzienlijke hoeveelheid Donaumaïs naar het achterland in plaats van over zee naar West-Europa. Toch heeft ook de Donau wat meer afgeladen en de totale wereldverscheppingen van maïs waren dan ook zeer ruim.

Over het algemeen zijn er niet veel zaken in gerst tot stand gekomen. In de meeste landen was de vraag slechts gering, doch ten slotte kocht men ten onzent weder tamelijk veel Noord-Amerikaansche gerst tot verlaagde prijzen. Noord-Amerika heeft evenwel de prijzen wederom verhoogd, wat de zaken zeer belemmert. In de Duitsche markten was de vraag voor gerst ook vrij gering en slechts weinig afdoeningen kwamen tot stand. Dit geldt zoowel voor Noord-Amerikaansche als voor Russische gerst. De prijzen hebben over het algemeen niet veel verandering ondergaan.

Haver. Ook deze week is de handel in haver zeer gering geweest, hetgeen ook wel uiting vindt in de zeer kleine wereldverscheppingen. De meeste handel in haver bepaalt zich tot het liquideeren van loco partijen.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten fluctueerden de afgelopen week eenigszins al naar gelang van winstrealisaties, terwijl ook het bericht, dat het Cubaansche restrictie-decreet nog niet geteekend is, eenige onrust teweeg bracht. Intusschen mag stellig verwacht worden, dat de President het decreet nog deze of de volgende week zal teekenen, nadat Cubaplanters het over de verdeeling der restrictie ten opzichte der verschillende plantages eens zijn geworden.

In Amerika hadden de noteringen voor Spot Centrifugals en op de termijnmarkt het volgende verloop:

	Sp. C.	Dec.	Mrt.	Mei	Juli
Slot voorafgaande week	4.90	3.10	3.05	3.11	3.19
Opening verslagweek	4.90	3.15	3.13	3.21	3.28
Hoogste punt verslagweek	5.02	3.21	3.14	3.21	3.29
Slot verslagweek	5.02	3.14	3.12	3.18	3.26

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Lijnzaad Dec.
4 Dec. '26	139 $\frac{3}{8}$	74 $\frac{3}{8}$	43 $\frac{7}{8}$	11,65	5,80	15,15
27 Nov. '26	135 $\frac{5}{8}$	71 $\frac{1}{8}$	41	11,35	5,15	14,95
4 Dec. '25	174 $\frac{1}{2}$	77 $\frac{1}{8}$	40 $\frac{1}{8}$	15,15	8,30	18,40
4 Dec. '24	154 $\frac{1}{2}$	117	53 $\frac{3}{8}$	14,50	10,45	21,90
4 Dec. '23	105 $\frac{5}{8}$	74	45 $\frac{3}{8}$	12,65	10,35	23,15
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	6 Dec. 1926	29 Nov. 1926	7 Dec. 1925
Tarwe (Hardwinter II) .. ¹	15,50	15,75	17,50
Rogge (No. 2 Western) .. ¹	12,40	12,25	12,—
Maïs (La Plata)	178,—	175,—	212,—
Gerst (48 lbs. malting) .. ²	207,—	204,—	200,—
Haver (Canada 3)	11,70	11,80	11,25
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. ¹	11,95	12,—	15,50
Lijnzaad (La Plata)	380,—	390,—	433,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Nov./4 Dec. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tjdvak 1925	28 Nov./4 Dec. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tjdvak 1925	1926	1925
Tarwe.....	35.474	1.560.217	1.159.706	—	13.842	21.216	1.574.059	1.180.922
Rogge	9.395	255.530	291.789	—	1.940	450	257.470	292.239
Boekweit	693	20.542	21.488	—	1.493	340	22.035	21.828
Maïs	5.899	862.421	751.577	1.800	113.862	75.695	976.283	827.272
Gerst	13.803	375.627	293.762	—	12.611	11.346	388.238	305.108
Haver	398	161.815	215.528	—	2.831	602	164.646	216.130
Lijnzaad	2.771	199.647	216.264	1.430	190.591	63.497	390.238	279.761
Lijnkoek	7.990	233.973	179.220	—	—	—	233.973	179.220
Tarwemeel	5.456	93.815	115.659	1.614	26.806	18.892	120.621	134.551
Andere meelsoorten	84	14.514	9.438	—	—	—	14.514	9.438

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 88.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons tegen 46.000 tons in 1925 en de voorraden 251.000 tons tegen 58.700 tons.

Czarnikow verwacht voor dit jaar op grond van verschillende factoren voor de V.S. eene toename in de consumptie van ruim 100.000 tons.

Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen van 3¼ en 3³/₁₀ d.c. c. & fr. New York; houders van Cubasuiker trokken zich echter beneden 3¼ d.c. terug en de weinige zaken werden tot lagere prijs voor rekening van outsiders gedaan.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 27 Nov.	40.490	27.270	4.869
Totaal sedert 1/12 tot 27/11 ..	4.658.796	4.942.573	4.066.642
Werke. de fabrieken	—	9	2
Weekexport 27 November ..	83.473	62.949	30.231
Totale export sedert 1/1 t. 27/11	4.433.206	4.656.759	3.881.227
Totale voorraad 27 November	225.592	292.119	41.460

Volgens F. O. Licht was het weer in November in de verschillende bietsuikerproducerende landen over het algemeen zeer ongunstig. Slechts Oostenrijk, Hongarije, Italië, Nederland, Zweden en Denemarken maakten hierop min of meer een uitzondering.

Een of ander gaf dezen Statisticus dan ook aanleiding eene nieuwe raming van den Europeeschen bietoogst voor 1926/27 te publiceren, welke hier volgt in vergelijking met de oogsten 1925/26 en 1924/25:

	1926/27	1925/26	1924/25
	Raming	Op rengst	
	Tons ruw	Tons ruw	Tons ruw
Duitschland	1.675.000	1.595.161	1.575.634
Tsjecho-Slowakije	1.050.000	1.487.920	1.409.703
Oostenrijk	78.000	78.145	75.000
Hongarije	185.000	166.286	202.354
Frankrijk	690.000	746.913	827.472
België	240.000	332.170	400.105
Nederland	300.000	306.970	329.244
Denemarken	150.000	182.000	140.000
Zweden	25.000	204.497	135.000
Polen	575.000	588.770	494.854
Italië	310.000	182.000	422.000
Spanje	290.000	250.000	260.000
Rusland	975.000	1.050.000	458.375
Andere landen	440.000	300.000	348.000

Totaal Europa 6.983.000 7.470.832 7.077.791

In Engeland vonden op de Londensche termijnmarkt verdere liquidaties plaats in verwachting van groote December aanbiedingen, welke een daling van 3¼ d. tot 1½ d. ten gevolge hadden; de termijnmarkt sloot op de volgende noteringen:

Dec. sh. 17/5¼; Mrt. 1927 sh. 18/1½; Mei 1927 sh. 18/3; Aug. 1927 sh. 18/3¼; Dec. 1927 sh. 17/-.

De Zichtbare Voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 November	410.000	429.000	344.000
Tsjechoslowakije 1 November	306.000	388.000	337.000
Frankrijk 1 November	163.000	173.000	151.000
Nederland 1 November	126.000	96.000	96.000
België 1 November	40.000	59.000	63.000
Polen 1 November	93.000	68.000	63.000
Engeland 1 November	377.000	286.000	118.000
Europa ..	1.515.000	1.499.000	1.172.000
V.S. Atlant. havens	251.000	59.000	24.000
Cuba 27 November	226.000	292.000	41.000
Totaal ..	1.992.000	1.850.000	1.237.000

Op Java was de markt de afgelopen week zeer vast gestemd. De Visp. verkochten uit oogst 1927 verdere belangrijke kwantiteiten op basis van f 19,—, f 19¼ en f 19½ per 100 KG. voor Superieur en uit oogst 1928 op basis van f 18½.

In de tweede hand werd Superieur December levering tot f 13¼ gevraagd, Januari tot f 13¼, Februari tot f 13½ en dispoibele No. 16 en/hoger tot f 12,19 per pic. Het slot-rendement van 147 fabrieken over oogst 1925/26 bedroeg 15 pCt. minder dan van oogst 1924/25.

Hier te lande vonden na de hooge slotnoteringen der vorige week aan het begin van de verslagweek nogal winstrealisaties plaats, waardoor prijzen ongeveer f ½ afbrokelden. Hierna echter kreeg de markt weer een vast aanzien ten gevolge der groote Visp. verkoopen op Java en konden prijzen tot boven het slot der voorafgaande

week avanceeren. Aan het eind der week echter was de stemming weer minder geanimeerd en sloot de markt op de volgende noteringen:

Dec. f 21½; Mrt. f 21½; Mei f 21½; Aug. f 21¼.

De omzet bedroeg deze week 12.400 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdamp per Maart.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Dec.	Cuba's 96° c.f. Dec./Jan.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
6 Dec. '26	f 22 ³ / ₈	37/6	18/1½	15/7½	5,02
29 Nov. '26	" 21 ⁹ / ₁₀	37/6	18/-	15/9	4,90
6 Dec. '25	" 17 ³ / ₁₀	32/6	14/1½	11/7½	4,08
6 Dec. '24	" 20 ⁹ / ₁₀	39/6	19/-	15/3	6,15
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 ¹⁸ / ₃₂				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KOFFIE.

Ook in de afgelopen week kwam er in de stemming voor het artikel en in de prijzen niet veel verandering. In Brazilië liep de binnenlandsche waarde van Santos koffie terug (stijging van den prijs te Santos was in dit geval geen waarleverhooging, aangezien de basis veranderd werd) en daar ook de Braziliaansche wisselkoers zich in dalende richting bewoog, zakten de kost- en vracht-aanbiedingen van Santos weder enkele shillings in. Die van Rio handhaafden zich bijna op de prijzen van verleden week. Robusta van Indië, in de eerste plaats Palembang Robusta, liep nog iets verder terug; de verschillende Centraal-Amerikaansche soorten bleven vrijwel onveranderd.

In loco bleef de afzet slepend, op termijn was de omzet bevredigend bij weinig veranderde noteringen.

In de laatste dagen werden alhier telegrafische berichten ontvangen, volgens welke door de nieuwe Regeering van President Washington Luiz een wetsontwerp voor de stabilisatie van de Milreis bij de Braziliaansche Kamer van Afgevaardigden zou zijn ingediend. De stabilisatie zou geschieden op basis van ²/₁₀ gram goud per papieren Milreis, hetgeen overeenkomt met eene waarde van ongeveer 33 Holl. cents of 6½ pence. Of dit bericht betrouwbaar is en of de enkele daarbij geseinde bijzonderheden betreffende de maatregelen, die Brazilië zich voorstelt in deze aangelegenheid te nemen, juist zijn, valt voor het oogenblik alhier nog niet te beoordeelen, doch vast staat alleen, dat, indien het Brazilië werkelijk gelukken mocht de Milreis en daardoor den wisselkoers te stabiliseeren, een der factoren van onzekerheid, die in de laatste jaren aanhoudend op den loop van het koffie-artikel hebben ingewerkt althans zou zijn uitgeschakeld. In Brazilië zelf schijnt echter vooralsnog niet veel gewicht te worden gehecht aan het geval, want de wisselkoers daalde deze week weder onafgebroken en Londen staat aldaar thans 6¹/₃₂ genoteerd.

Volgens een dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam, is in November de aanvoer geweest als volgt:

	1926	1925	1924
	balen	balen	balen
in Europa	854.000	972.000	865.000
„ Ver. Staten v. Amerika	905.000	982.000	920.000
Totaal	1.759.000	1.954.000	1.785.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar bedroegen 18.751.000 balen tegen 17.499.000 balen in 1925 en 18.998.000 balen in 1924.

De Afleveringen in November waren:

	1926	1925	1924
	balen	balen	balen
in Europa	888.000	931.000	801.000
„ Ver. Staten v. Amerika	916.000	776.000	869.000
Totaal	1.804.000	1.707.000	1.670.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar waren 18.896.000 balen tegen 17.328.000 balen in 1925 en 19.002.000 balen in 1924.

Vanaf 1 Juli tot 1 December waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen dit jaar 8.414.000 balen tegen 8.449.000 balen in 1925 en 8.382.000 balen in 1924, terwijl de Afleveringen bedroegen 8.256.000 balen tegen 8.456.000 balen in 1925 en 8.698.000 balen in 1924.

De zichtbare voorraad was op 1 dezer in Europa 1.491.000

balen tegen 1.525.000 balen op 1 November. In Amerika bedroeg hij 888.000 balen tegen 899.000 balen op 1 November. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 dezer 2.379.000 balen tegen 2.424.000 balen op 1 November. Hij bedroeg op 1 December 1925 — 2.394.000 balen en op 1 December 1924 — 2.137.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 December 1926 — 4.779.000 balen tegen 4.849.000 balen op 1 November en 5.128.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, waarvan het cijfer van 1 December 1926 nog niet bekend is, doch die op 1 November 1926 bedroeg 6.144.000 balen en op 1 December 1925 — 4.122.000 balen).

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 89/6 à 90/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 91/6 à 92/6, terwijl zij van Rio type New-York 7, met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 72/9 à 73/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, December verscheping, 38 ct.; Palembang Robusta, Jan./Febr. verscheping, 38½ ct.; Mandheling Robusta, December verscheping, 42¼ ct., alles per ½ KG. c.i.f., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 60 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 51 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good				
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
7 Dec.	49½	47½	46	43¾	46	44¾	43	40½
30 Nov.	49½	48	46¾	44	46	44¾	43	40½
23 "	49¾	47¾	46½	43¾	47½	45½	43¾	41½
16 "	49¾	48¾	47	44¾	48¾	46	44	42½

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
7 Dec.	\$ 15,20	\$ 14,90	\$ 14,39	\$ 13,40
29 Nov.	" 15,35	" 15,—	" 14,45	" 13,46
22 "	" 15,31	" 14,98	" 14,45	" 13,50
15 "	" 15,85	" 15,35	" 14,80	" 13,78

Rotterdam, 7 December 1926.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
6 Dec. 1926	253.000	26.000	794.000	29.200	61½
29 Nov. 1926	259.000	26.225	805.000	28.500	61½
22 " 1926	291.000	27.375	850.000	27.300	61½
7 Dec. 1925	261.000	23.700	1.281.000	27.000	71½

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
4 Dec. 1926	81.000	2.058.000	217.000	3.726.000
5 " 1925	110.000	2.449.000	184.000	4.069.000

1) In Reis.

THEE.

De stemming van de theemarkt onderging in de afgelopen week geen wijziging. Ten gevolge van de groote oogsten in de thee-produceerende landen en in verband daarmee van de groote aanvoeren bleef de vaste stemming op de theemarkt alleen gehandhaafd voor de goede en betere kwaliteiten, terwijl alle andere soorten afbrokkelende prijzen te zien gaven, doordat ze slechts weinig belangstelling bij koopers ontmoetten.

Gezien de voorloopige cijfers over November van Londen belooft de statistiek voor het geheele Vereenigd Koninkrijk voor die maand niet ongunstig te zijn. De afleveringen uit entrepôt voor binnenlandsch verbruik bedroegen toch bijna 3 miljoen lbs. meer dan die over hetzelfde tijdvak van verleden jaar, terwijl de afleveringen voor uitvoeren vrijwel op gelijke hoogte bleven als die van verleden jaar. In het volgend weekbericht zal waarschijnlijk de geheele statistiek behandeld kunnen worden.

De gepubliceerde oogstcijfers over November van Java

wijzen een belangrijke vermeerdering aan boven die van November 1925, toen de krachtige droogte nog haar invloed deed gelden.

Amsterdam, 6 December.

COPRA.

In het begin van de afgelopen week was de markt flauw gestemd en werden er verschillende partijen stoomende Copra wederom tamelijk dringend aangeboden.

In sympathie met vastere Amerikaansche markten was het slot echter weer vast.

De noteringen zijn:

Ned. Indische f. m. s. stoomend	.....	f. 31½
" " " Nov./Dec. af.	.....	" 31½
" " " Dec./Jan. "	.....	" 31½

Rotterdam, 6 December 1926.

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week zeer onregelmatig. De scherpe daling in het begin der week werd onderbroken ten gevolge van een publicatie, dat vier der voornaamste Amerikaansche bandenfabrieken een combinatie hebben gevormd met een kapitaal van 40.000.000 dollar om door aankoop van groote quantiteiten rubber de markt te steunen en de prijzen zooveel mogelijk te stabiliseeren. Daarop reageerde de markt scherp. doch het slot was weer flauwer.

De slotnoteringen luiden:

Ia Sheets:		einde voorafgaande week:
December	1.01½	.....
Jan./Maart '27	1.04	.....
April/Juni	1.07½	.....
7 December 1926.		.....

STEENKOLEN.

De staking in de Engelsche kolenvelden is op een algehele nederlaag voor de mijnwerkers uitgelopen. Alhoewel op het oogenblik nog niet iedereen voor wien er werk is, aan den gang is, mag toch worden aangenomen, dat in den loop dezer week alle beschikbare plaatsen bezet zullen zijn. De Engelsche Regeering heeft het embargo, dat zij op exportkolen gelegd heeft, nog niet opgeheven, wat haar niet belet heeft, licences te verstrekken voor enkele ladingen en één van de eerste dezer is een lading geweest voor Nederland aangevoerd, volgens de dagbladen door de Steenkolen-Handelsvereeniging.

De prijzen zijn met sprongen omlaag gegaan en zullen vooréerst nog wel niet tot staan komen. Deze zijn ongeveer:

Northumberland Ongezeefde	.....	f 16,75
Durham Ongezeefde	.....	" 17,25
Cardiff Ongezeefde	.....	" 19,75
Schotsche Gezeefde	.....	" 18,—
Yorkshire Gewasschen Doubles	.....	" 19,—
Westfaalsche Veförder	.....	" 19,50
" Vetstukken	.....	" 21,75
" Smeenootjes	.....	" 22,—
" Gasvlamförder	.....	" 19,50
" Gietokes	.....	" 19,75

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen i.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 19. Markt flauw.

IJZER.

Onder den invloed van de vrijwel algemeene werkhervatting in de Engelsche mijnen zijn de consumenten nog meer terughoudend geworden, ten gevolge waarvan de zwakke stemming der markt, waarvan in het vorige bericht melding werd gemaakt, verder is doorgewerkt. Alleen plaatijzer kon weerstand bieden. Het is nu de vraag, wat het internationale ruwstaalkartel zal doen. Reeds spoedig na de oprichting werd in verband met de gunstige conjunctuur de productie opgevoerd; doch het is te verwachten dat, gezien den zwakken toestand van de markt naast het feit van een spoedigen terugkeer van de Engelsche productie, weer tot productiebeperking zal moeten worden overgegaan.

HYPOTHEEK BANK VOOR NEDERLAND

Amsterdam — Keizersgracht 482

4½ % Pandbrieven à 99½ %

Dir. Mr. A. S. VAN NIEROP, P. PEELLEN Jr.

Ruwijzer staat bij dit alles steviger dan ooit. Het prijskaartel verhoogde den prijs f.o.b. Antwerpen tot 85 sh., doch reeds werd 2/6 à 5/- sh. meer gevraagd.

Terwijl Cleveland-ijzer voor prompte levering — voor zoover beschikbaar — nog de oude hooge prijzen noteert, is No. 3 voor Januari-levering voor 85/6 f.o.b. Middlesbrough aangeboden.

	Notering in de week van		
	22/28 Nov. 1926	29 Nov.- 5 Dec. '26	30 Nov.- 6 Dec. '25
Ruwijzer.			
f.o.b. Middlesborough	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no.1	125/6	125/6	69/-
" " " 3	120/6	120/6	67/-
" " " 4	119/6	119/6	66/-
Hematite East Coast			
Mixed Numbers	—	90-92/6	75/-
Wagon départ Longwy (Lotharingen)	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3....	600,—	600,—	345,—
Semi-phosphoreuse	640,—	640,—	365,—
ab Werk Rheinl.-Westfalen	Mk.	Mk.	Mk.
Giesserei roeisen no. 1	88.—	88.—	88.—
" " " 3	86.—	86.—	86.—
Hämatit.....	93.50	93.50	93.50
f.o.b. Antwerpen	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3..	85/-	87/6-90	58-59
Walsproducten.			
f.o.b. Antwerpen (vrijbl.)	Sh.	Sh.	
Stafijzer	110-112/6	109-110	—
Plaatijzer 5 mM.....	120-125	120-125	—
" 3 "	132/6-135	135-137/6	—

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
6 Dec. 1926..	57.-/-	64.5/-	313.17/6	28.15/-	33.2/6
29 Nov. 1926..	56.17/6	65.-/-	320.2/6	29.7/6	33.15/-
22 " 1926..	57.2/6	65 10/-	312.2/6	29.-/-	33.5/-
15 " 1926..	57.15/-	65.17/6	311.5/-	29.10/-	34.-/-
7 Dec. 1925..	59.7/6	66.-/-	287.-/-	34.17/6	38.15/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Aanvankelijk verschaftte de Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt een flinke vraag naar tonnage, doch tegen het einde der week maakte de groote hoeveelheid gecancelde kolenbooten en de verwachting, dat deze door meerdere zouden worden gevolgd, hieraan een einde en de vrachten werden over het algemeen lager. Van de Northern Range werd voor December tonnage naar U.K. 5/6 tot 5/- per qtr. zwaar graan betaald, terwijl naar Antwerpen of Rotterdam voor dezelfde positie 25½ cents tot 24 cents per 100 lbs. is gedaan. Ook naar Griekenland werd bevracht tegen 33 cents per 100 lbs. per begin December en 32 cents voor tweede helft van deze maand. Van West St. John bedong een boot per laatste helft December 31 cents, basis één haven West-Italië, doch de vracht hiervoor is op het oogenblik slechts 27 tot 28 cents.

De suikerbevrachters van West-Indië zijn nog niet bereid te bevrachten, vooral niet daar zij zien, dat de vrachten nu in hun voordeel veranderen. Er wordt gerapporteerd, dat per December van Cuba naar U.K./Continent 27/6 is gedaan, doch nu wordt nog slechts 26/- in uitzicht gesteld. Voor Februari bestaat eenige vraag tegen 23/6.

De North Pacific is levenloos. Voor Febr./Maart wordt tonnage aangeboden tegen 40/-, doch zonder succes.

Van de La Plata rivier vond een groot aantal bevrachtingen plaats en er wordt gerapporteerd, dat deze week meer dan 40 stoomschepen werden bevracht voor alle posities tot Maart. Naar December booten was wederom speciaal veel vraag en voor groote booten werd van Buenos Ayres 43/- betaald. December/Januari betaalde 42/- met

10 Jan. cancelling en 37/6 voor 15 Febr. cancelling. Een boot werd bevracht om in ballast van deze zijde te vertrekken tegen 35/- met 20 Jan. cancelling.

De chilisalpeter vrachtenmarkt bleef onveranderd; naar Europa is ruimte in lijnbooten beschikbaar naar Havre/Hamburg range tegen 32/6, doch door bevrachters wordt voor deze positie niet meer dan 30/- in uitzicht gesteld. De eenige definitieve vraag naar een boot voor een volle lading is per Januari naar Scandinavië tegen ongeveer 37/6. De kans is echter gering om hiervoor een boot te vinden. Van de Pacific kust naar Honolulu is een 6/6500 tonner bevracht tegen \$ 5,50, Februari verschepping, doch de bevestiging, dat dit cijfer juist is, ontbreekt nog.

De Oostelijke afdelingen zijn kalm, doch met het oog op het tekort aan tonnage voor de eerste drie maanden, vast. Van Saigon is een groote lading rice bran bevracht per December tegen 40/- naar Liverpool. Van Australië werden Grieksche en Noorsche booten bevracht tegen 51/3 Dec./Jan. tot 53/- Jan., en 50/- Maart naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent. Engelsche reeders willen wegens het dispuut betreffende de charter nog niet van Australië bevrachten. Een Duitsch zeilschip is bevracht van Zuid-Australië per Jan./Febr. tegen 47/6. Van Burmah werd een handige boot bevracht naar Antwerpen/Hamburg range op basis van 40/-.

De vraag van Britsch-Indië is gering. Van de Madras kust is een Dec./Jan. boot gedaan naar de Middellandsche Zee, of Continent tegen 45/- voor kernels. Zout werd bevracht van Aden naar Chittagong tegen Rs. 9.9., en naar Calcutta tegen Rs. 8.12, December.

De Donau is kalm, hoofdzakelijk door het late seizoen. Er werd één boot bevracht per prompt tegen 36/- Continent, optie Denemarken 38/- één, 38/9 twee, 39/6 drie havens. Van de Zwarte Zee is 20/- gedaan naar Continent per December en 19/6 per Januari.

Van de Middellandsche Zee werd slechts weinig erts bevracht en de vrachten zijn niet meer zoo vast als eenige weken geleden. Benisaf/Rotterdam betaalde 9/- en Huelva/Fransch Atlantische havens 12/-, Antwerpen 13/- en Rotterdam 10/6. Voor fosfaat, Tunis/Rotterdam werd 15/- gedaan.

De markt van de Golf van Biscaye is vast en de vrachten zijn deze week gestegen. Bilbao/Rotterdam betaalde 8/-, terwijl 7/9 wordt genoteerd naar Cardiff en 8/6 naar Middlesbrough.

Daar de staking in Engeland nu vrijwel geheel geregeld is, is de vraag voor kolen van Amerika aanmerkelijk minder geworden en de afgelopen week werden naar U.K. slechts 6 booten bevracht. De vrachten zijn laag en per 1/10 December werd 22/6; 2e helft December 20/- betaald. Voor Januari/10 Febr. is slechts 16/- gedaan. Naar Havre werd voor begin December \$ 5,— tot 4,85 gedaan en naar West-Italië \$ 5,25. Naar Rio was de vracht \$ 7,50, Santos 35/-, Villa Constitucion 27/-, optie Rosario 27/6.

7 December.

RIJNVAART.

Week van 28 November t/m. 4 December 1926.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren levendiger dan de voorafgaande week. De verladingen van kolen bleven stationnair.

Scheepsruimte bleef, bij tamelijk veel vraag, schaarsch. De ertsvrachten bedroegen in het begin der week f 0,40—f 0,50 en in het laatst f 0,50—f 0,60 met ¼ en ½ lostijd. Verwacht wordt, dat voor erts de vracht nog verder zal stijgen.

Verscheidene schepen sleepten nog steeds op eigen risico ledig op om in de Ruhrhavens kolen te laden. Ook werden diverse Rhein-Herne schepen gecharterd van kanaal naar Rotterdam, Amsterdam of IJmuiden, op basis van resp. f 1,40, f 1,60 en f 1,70 per ton inclusief sleepen.

Het sleeploon varieerde tusschen 45 en 55 cts. tarief. De waterstand, hoewel langzaam vallend, bleef gunstig. In de Ruhrhavens bleef de toestand ongewijzigd.

De vraag naar Rijnruimte bleef stationnair, doch kanaalschepen waren zeer gezocht.

De vracht voor exportkolen bleef onveranderd en bedroeg voor Rotterdam Mk. 1,60 per ton met vrij sleepen.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Almelo - Dordrecht - Enschede - Hengelo -
Oldenzaal - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 30 November 1926

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeerd	f	1.236.600,—
Deelneming in de firma: B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	"	6.435.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 9.356.270,33 waarvoor in geld gestort	"	7.031.570,33
waarvoor effecten gedeponeerd	f	2.324.700,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponeerd bij bevriende instellingen	"	3.000.000,—
ten eigen gebruike	"	30.666.250,—
		<hr/>
Kassa, Wissels en Coupons	"	35.990.950,—
Nederl. Schatkistbiljetten en Promessen	"	56.075.590,19
Saldo's bij Bankiers	"	3.004.996,—
Eigen effecten en syndicaten	"	26.715.028,95
Saldo te leveren en te ontvangen fondsen	"	7.669.063,94
Prolongatiën gegeven	"	3.482.333,24
Credietvereniging f 49.016.383,22	"	18.355.515,—
Af: loopende Promessen " 12.000.000,—		
		<hr/>
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. f 67.240.780,67	"	37.016.383,22
Af: loopende Promessen " 2.126.000,—		
		<hr/>
Voorschotten op Consignatiën	"	65.114.780,67
Gebouwen	"	2.417.015,02
	"	5.847.375,78
		<hr/>
Totaal	f	276.392.202,34

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	9.043.810,48
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	4.929.239,50
Reserve Credietvereniging	"	2.715.023,82
		<hr/>
Aandeelhouders voor gedeponeerde Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	1.236.600,—
in Leen-Depot	"	34.754.350,—
		<hr/>
Zieken- en Pensioenfonds	"	35.990.950,—
Deposito's	"	2.639.312,93
Prolongatie-Deposito's	"	51.527.237,84
Saldi Rekeningen-Courant	"	6.405.150,—
" " " voor gelden in het Buitenland	f	88.856.833,92
" " " Credietvereniging	"	6.185.237,16
	"	4.533.263,38
		<hr/>
De Nederlandsche Bank	"	99.625.334,46
Te betalen Wissels	"	3.418.345,16
Geaccepteerd door derden	"	16.238.439,16
Diverse Rekeningen	"	2.621.974,58
	"	3.437.384,41
		<hr/>
Totaal	f	276.392.202,34

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Gestort kapitaal f 80.000.000,— Statutaire Reserve f 21.117.340,—
Buitengewone Reserve f 22.660.000,—

Rente voor Deposito's:

Direct opvorderbaar	1 % per jaar	6 maanden opzegging	3 % per jaar
1 maand opzegging	2 % " " "	12 " " " " " " " " " " " "	4½ % " " "
3 maanden opzegging	2½ % " " "	Voor andere en VASTE termijnen, zoomede voor groote bedragen rentevergoeding nader overeen te komen.	

SAFE-DEPOSIT

RAADGEVEND BUREAU VOOR ORGANISATIE

Ir. V. W. VAN GOGH
HEERENGRACHT 125

Ir. ERNST HYMANS
:-: AMSTERDAM :-:

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

Abonneert U op

H. D. DE VOS' Wekelijksche Uitlotingscourant

Vlugst ingelicht en meest verspreid

FINANTIEEL WEEKBLAD

bevattende alle binnen- en buitenlandsche trekkingen, Dividenden en Coupons, Incourante Fondsen, Hoofdartikelen, Beursoverzicht, Correspondentie, Koerslijst, Berichten, etc.

38ste Jaargang

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar v. h. binnenland

Buitenland f 12,— per jaar bij vooruitbetaling

PROEFNUMMERS OP AANVRAAG GRATIS

Uitgave van

BINNENKANT 30 S. L. VAN LOOY AMSTERDAM

Abonneert U op

De Spiegel van
Handel en Wandel

Naamlooze Vennootschap

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf Rotterdam

Scheepsbouw en Machinefabricage. Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang. Vijf droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton. ⚓ Dwarshelling. Drijvende kranen met een lichtvermogen tot 120 ton.

Telefoon: 6707, 6708, 7303
7304, 7305, 7325

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam